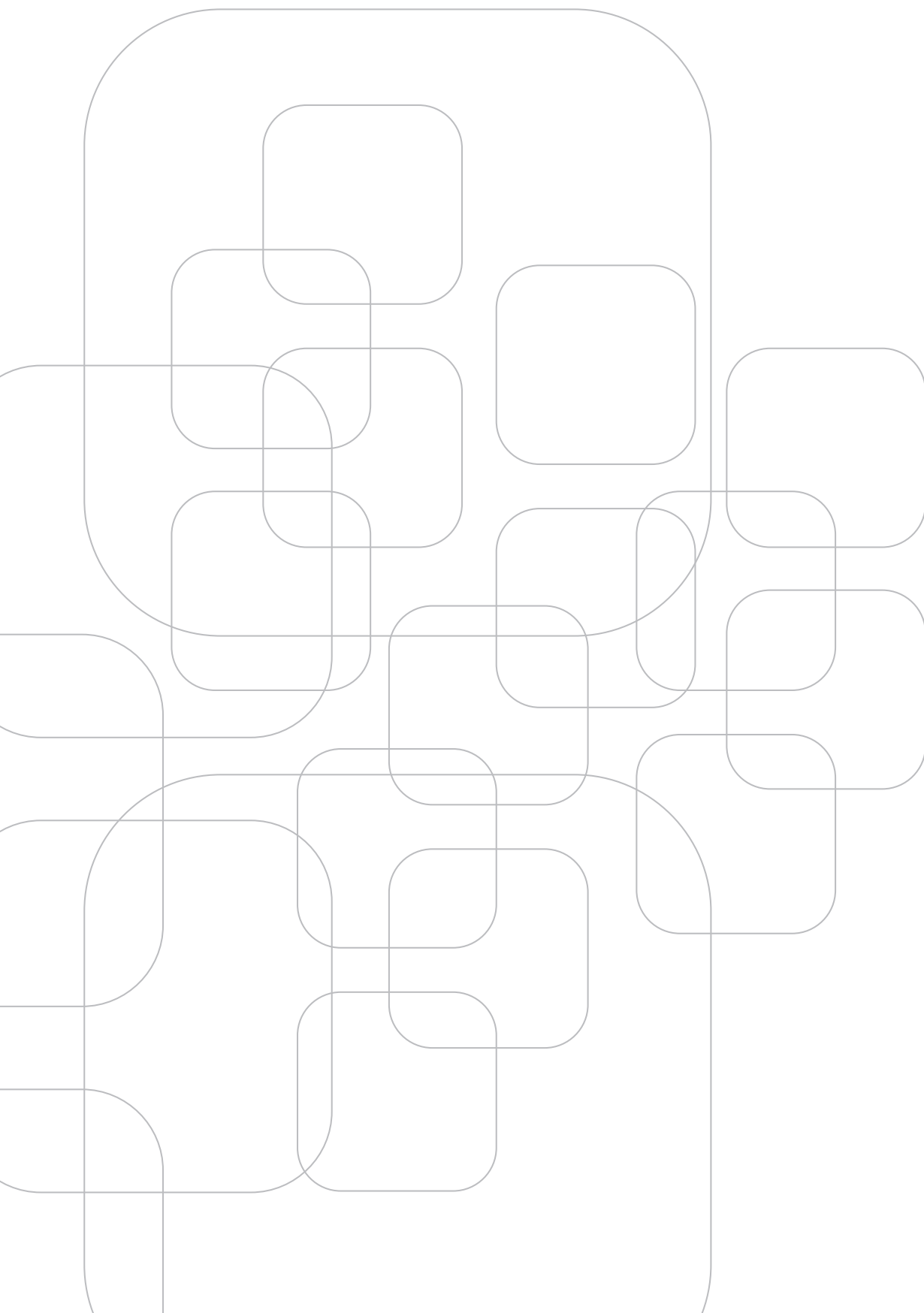

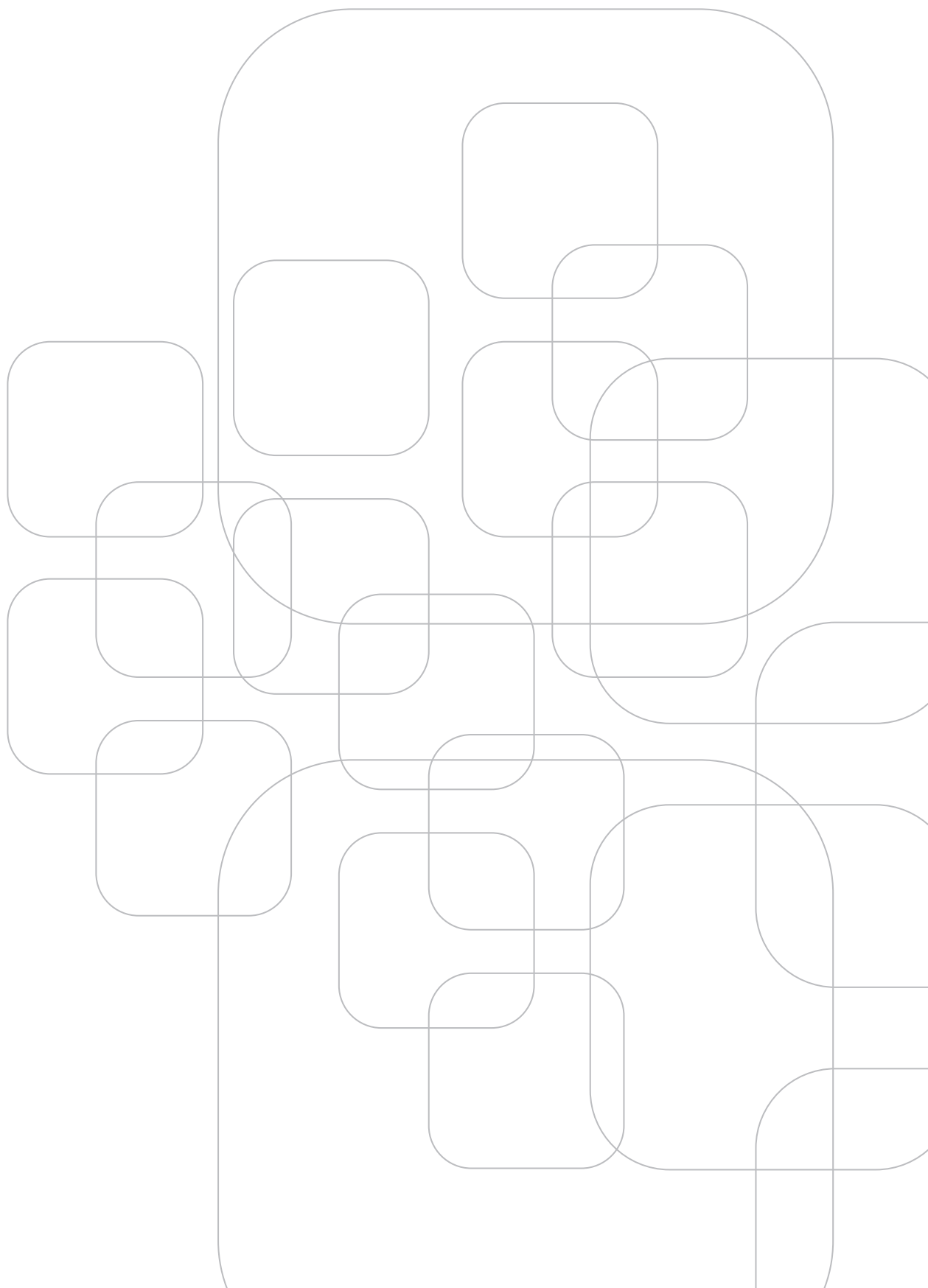
okul
gelişim
programı

DÜŞÜNME BECERİLERİ

ALİŞTIRMA KİTABI-2

düşünceye ilham değişime yön

YAZARLAR

Prof. Dr. Ahmet Ayhan ÇİTİL,
Refika ANGKASA, Yıldız KULKUL

KATKIDA BULUNANLAR

Esra KARADUMAN, Hande KAYHAN,
Leyla ERDAL, Rumeysa ULUURGUN,
Safa YILMAZ, Sümeyra UZUN

YAYIN KOORDİNATÖRÜ

Ayşenur ARICA

EDİTÖR

Elif İlhan YÜCER, Amine ERTÜRK

TASARIM

Betül Berra KURT

KAPAK İLLÜSTRASYONU

Zeynep KESKİN

ISBN: 978-625-93766-2-2

NUN Eğitim ve Kültür Vakfı Yayınları

Sertifika No.: 79696

Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş.

Güzeltepe Mah. Mareşal Fevzi Çakmak Cad.

B Blok No: 29/1/1 Eyüpsultan, İstanbul

Tel: 0212 354 30 00

Sertifika No.: 46403

NUN Eğitim ve Kültür Vakfı Yayınları

1. Baskı: Ekim 2025

COPYRIGHT © 2025

Enstitü Sosyal Düşünme Becerileri
Alıştırma Kitabı-2

Enstitü Sosyal, Okul Gelişim Programı kapsamında geliştirilen Düşünme Becerileri öğrenim materyalleri temel eğitim kademesindeki okullarda düşünme becerileri eğitim ihtiyacını desteklemek üzere, Millî Eğitim Bakanlığının genel amaçlarına uygun biçimde hazırlanmıştır.

Bu yayının tüm hakları Enstitü Sosyale aittir. Enstitü Sosyal'in izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz.

Enstitü Sosyal | Burhaniye Mah.

Hacı Reşit Paşa Sok. No:18 34676

Üsküdar, İstanbul / TÜRKİYE

Tel: 0216 422 00 22

<https://www.enstitusosyal.org>

info@enstitusosyal.org

ÜNİTE 4 SORUNDAN ÇÖZÜME	9
ETKİNLİK 42 Problem Ustası	13
ETKİNLİK 43 Zaman Yolculuğu	17
ETKİNLİK 44 Problem Kâşifleri İş Başında	21
ETKİNLİK 45 Uzaylı ile İletişim	28
ETKİNLİK 46 Teneffüs Düzenini Sağla	31
ETKİNLİK 47 Mısır Piramitlerinde Yaşanan Problemler	34
ETKİNLİK 48 Azalan Yaşam Kaynakları	40
ETKİNLİK 49 Haydi Sırala!	41
ETKİNLİK 50 Aslan ve Enerji Sorunu	43
ETKİNLİK 51 Alternatiflerin İzinde	45
ETKİNLİK 52 Uzak Geleceğin Şekillenmesi: Karar Al ve Yönlendir	56
ETKİNLİK 53 Kamp Macerası	64
ETKİNLİK 54 Bir Kurt Hikâyesi	70
 ÜNİTE 5 ELEŞTİRİDEN YETKİNLEŞMEYE	 73
ETKİNLİK 55 Alice Eleştiri Diyarında	78
ETKİNLİK 56 Gezegenler Arasında Eleştiri Dedektifleri	81
ETKİNLİK 57 Haklı mısın?	85
ETKİNLİK 58 Eleştiri Timleri	91
ETKİNLİK 59 Eriyen Saatler	98
ETKİNLİK 60 Uzayda Yaşam	101
ETKİNLİK 61 Zaman Makinesi	107
ETKİNLİK 62 Eleştiri Ustası	114
ETKİNLİK 63 Kendi Karakterimizi Oluşturuyoruz	126

Merhaba Düşünce Kâşifi!

Bu kitap, seni, düşünmenin kıvrımlı dünyasında bir yolculuğa çıkaracak! Ama merak etme, bu yolculuk hiç sıkıcı olmayacak. Aksine her sayfada yeni bir keşif yapacak, zihnini geliştirecek ve düşündükçe kendini daha iyi anlayacaksın.

Düşünmek neden bu kadar önemli biliyor musun?

Çünkü düşünmek, dünyayı anlamanın ve onu daha güzel bir yer hâline getirmenin ilk adımıdır. Bir problemle karşılaştığında çözüm bulmak, yeni fikirler üretmek, kendini ve başkalarını anlamak... İşte bunların hepsi düşünmekle başlar.

Bu kitap sana düşünmenin en temelinden başlayarak **adım adım ilerlemeyi öğretecek.**

Nasıl mı? İlk olarak düşüncenin kaynaklarına bakacağız: Duyularımız bize dünyayı gösterir, hayal gücümüz yeni yollar açar, hafızamız geçmişteki bilgileri çağırır. Tüm bunlar, düşünmenin yapı taşlarıdır!

Sonra birlikte **kavramları inceleyeceğiz.**

Kavramlar, düşüncenin kelimeleridir. Ardından bu kavramları birleştirip önermeler kuracağız.

Peki, bir önerme yeter mi? Tabii ki hayır! Onları bir araya getirip argümanlar oluşturacağız ve akıl yürütmenin nasıl işlediğini keşfedeceğiz.

Ve işler daha da eğlenceli hâle gelecek!
Çıkarımlar yapmayı, doğru ile yanlış ayırt
etmeyi, karşımıza çıkan problemlere yaratıcı
çözümler bulmayı ve en önemlisi **karar vermeyi**
öğreneceğiz. Bu süreçte zihnindeki pencereler birer birer
açılacak, dünyaya bambaşka gözlerle bakmaya başlayacaksın!
Bu da yetmez! Yolculuğun sonunda eleştirel düşüncenin
gücünü keşfedeceksin. Yanlış akıl yürütmeleri fark etmek,
doğru soruları sormak ve en etkili çözümleri geliştirmek senin
için çocuk oyuncağı olacak. Ve tüm bunları yaparken hem
eğlenecek hem de düşünce kaslarını güçlendireceksin!

Unutma, düşünmek bir
beceridir ve her alıştırmayı seni
bir adım daha ileri taşır. Bu kitap
boyunca, tıpkı bir bulmacayı çözer gibi
zihnini keşfedecek, düşünmenin farklı
katmanlarını öğreneceksin. Kendi zihninin
rehberi olurken hayata dair yepyeni bir bakış
açısı kazanacaksın.
Hazırsan, düşünce dünyasının kapılarını
aralamaya başlayalım! Unutma, sen düşündükçe
dünya değişir!

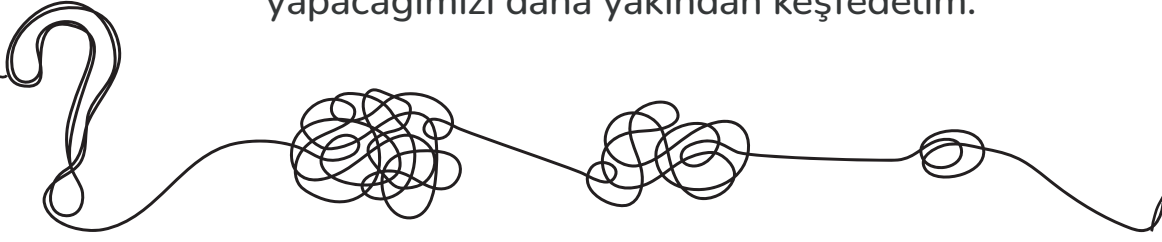

ÜNİTE 4 SORUNDAN ÇÖZÜME

Problem Çözücü Kahramanlar!

Bu ünite de sizleri büyük bir macera bekliyor: problemleri keşfetmek, analiz etmek ve çözmek! Her bir adımda, problem çözmenin inceliklerini öğrenmeye hazır olun. Şimdi, neler yapacağımızı daha yakından keşfedelim:

Problem Var mı? Araştır!

İlk görevimiz, karşımıza çıkan durumlarda bir problem olup olmadığını anlamak. Acaba her şey yolunda mı, yoksa görünenden fazlası mı var? Dedektif gözlüklerinizi takın ve ipuçlarını toplayın!

Problemle Yüzleş!

Bir problem bulduysanız korkmayın! Bu aşamada, problemle yüzleşecek ve onun üstesinden gelmek için ilk adımı atacaksınız. Cesaretiniz ve kararlılığınız bu yolculuğun en önemli parçaları olacak.

Derinlemesine Analiz Et!

Şimdi, problemi daha yakından tanıma zamanı. Problemin kök nedenlerini keşfetmek için derinlere inmeniz gerekiyor. Asıl sorun ne? Bu sorunun yanıtını bulduğunuzda büyük bir ilerleme kaydedeceksiniz.

Çözüm Fırtınası!

Sorunu iyice anladıktan sonra sıra çözüm önerileri geliştirmeye geliyor. Beyin fırtınası, altı şapkalı düşünme, kılçık diyagramı ya da zihin haritası gibi yöntemlerle etkili çözümler üreteceksiniz. Birlikte düşünmenin gücüyle en etkili çözümleri bulabilirsiniz!

Karar Ver!

Son aşamada, geliştirdiğiniz çözüm önerilerinden en etkili olanına karar vereceksiniz. Bu süreçte, fırsat maliyetlerini, belirsizlikleri ve hatta ahlaki ikilemleri göz önünde bulundurmanız gerekecek. Zorlayıcı ama bir o kadar heyecan verici bir adım!

Bu yolculukta her adım, düşünme becerilerinizi güçlendirecek ve size problemleri çözmenin ne kadar eğlenceli ve öğretici olduğunu gösterecek. Haydi, problem çözücü kahramanlar iş başına!

ETKİNLİK 42: Problem Ustası

Bugün senden problem ustası olmanı bekliyoruz. Karşına çıkan senaryoları dikkatle inceleyecek, **“Bu gerçekten bir problem mi, değil mi?”** diye düşüneceksin. Kimi zaman karşına çözülmesi gereken gerçek sorunlar çıkacak, kimi zaman da her şey yolunda olduğu halde **“Bu bir problem mi?”** diye sorgulaman gerekecek.

Unutma, problemlere farklı açılardan bakmak, onları anlamanın ve çözmenin ilk adımıdır. Şimdi zihnini aç, cesurca fikirlerini paylaş ve bu eğlenceli etkinliğin tadını çıkar!

Hazırsan, haydi başlayalım!

Senaryo 1: Doğum Günü Pastası

Ali'nin doğum günü partisinde büyük bir pasta var. Herkes pastayı çok seviyor ve pastanın tadı harika!

Bu bir problem mi?

☐

Evet

☐

Hayır

Senaryo 2: Kütüphane Sorunu

Okul kütüphanesinde kitapların çoğu kaybolmuş ve raflar neredeyse boş. Öğrenciler aradıkları kitapları bulamıyor.

Bu bir problem mi?

☐

Evet

☐

Hayır

Senaryo 3: Piknik Günü

Sınıfça pikniğe gitmek için güzel bir gün seçilmiş ve herkes heyecanla hazırlanmış. Piknik alanı oldukça geniş ve herkes çok mutlu.

Bu bir problem mi?

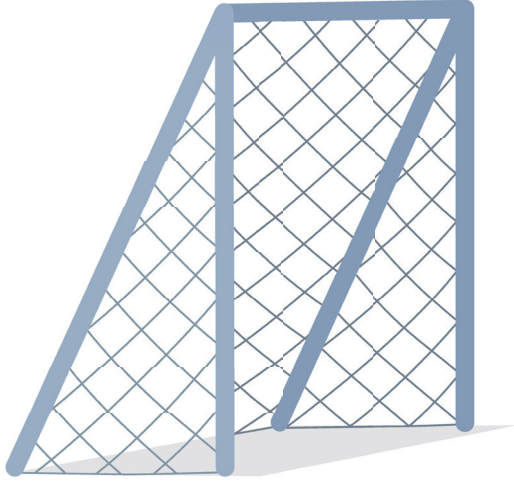
☐

Evet

☐

Hayır

Senaryo 4: Futbol Maçı

Okul futbol maçında, takımın bir oyuncusu yaralandı ve oyuna devam edemiyor. Takım eksik kaldığı için zorluk çekiyor.

Bu bir problem mi?

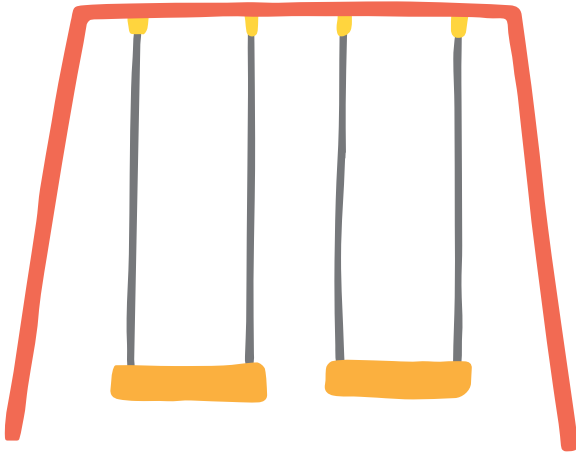
☐

Evet

☐

Hayır

Senaryo 5: Parktaki Salıncak

Parkta çocukların oynadığı bir salıncak var. Salıncak sağlam ve herkes sırayla sallanıyor.

Bu bir problem mi?

☐

Evet

☐

Hayır

Şimdi Kendi Senaryolarını Değerlendir:

• • • • • • • • • •

• • • • • • • • • •

• • • • • • • • • •

• • • • • • • • • •

• • • • • • • • • •

• • • • • • • • • •

• • • • • • • • • •

• • • • • • • • • •

Senaryom 1:

Bu bir problem mi?

☐

Evet

☐

Hayır

• • • • • • • • • •

• • • • • • • • • •

• • • • • • • • • •

• • • • • • • • • •

• • • • • • • • • •

• • • • • • • • • •

• • • • • • • • • •

• • • • • • • • • •

Senaryom 2:

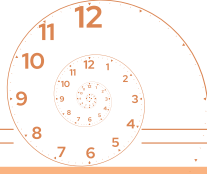
Bu bir problem mi?

☐

Evet

☐

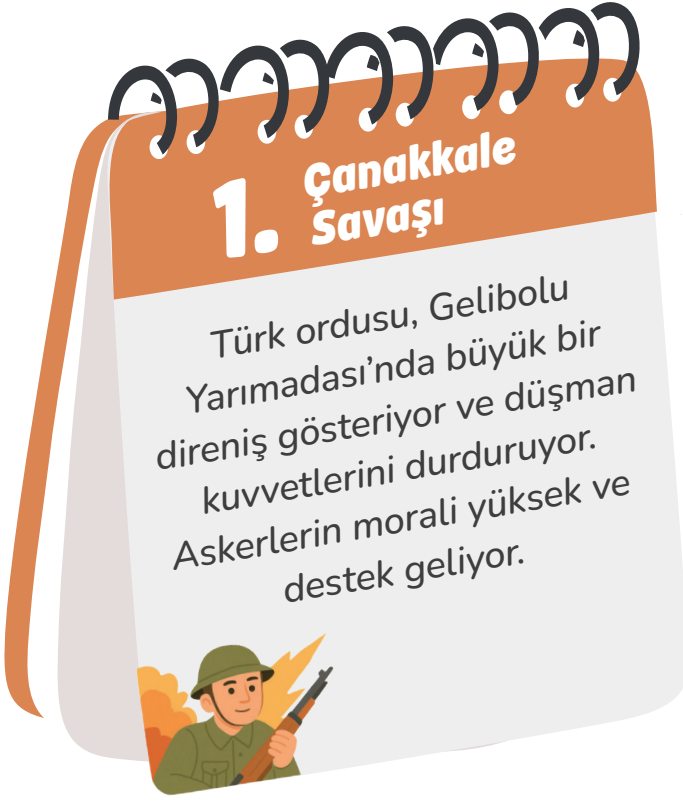
Hayır

ETKİNLİK 43: Zaman Yolculuğu

Sevgili Zaman Yolcusu!

Bugün sıradan bir gün değil! Şu an bir zaman makinesi içindesin. Bu makine bizi tarihin derinliklerine götürecek ve geçmişte yaşanan önemli olaylara tanıklık etmemizi sağlayacak. Sen tarihin akışına yön verecek bir kahramansın. **Görevin**, kendini bu olayların içinde hissederek karşılaşılan durumların problem olup olmadığını analiz etmek ve gerekiyorsa çözüm önerileri geliştirmek!

Bu durumda bir problem var mı? Askerlerin moralinin yüksek olması bir problem mi?

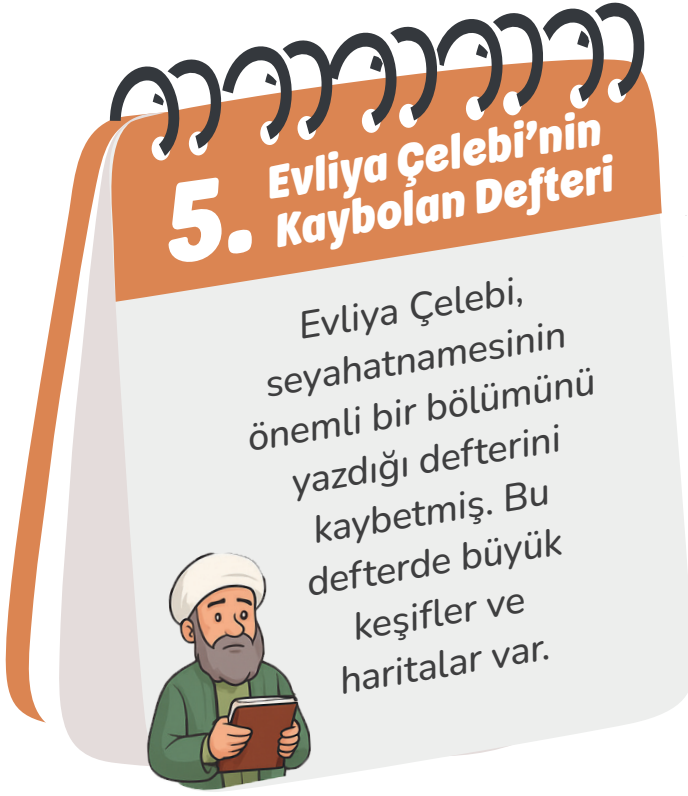
Bu durumda bir problem var mı? Engeller karşısında Osmanlı ordusu nasıl bir strateji geliştirebilir?

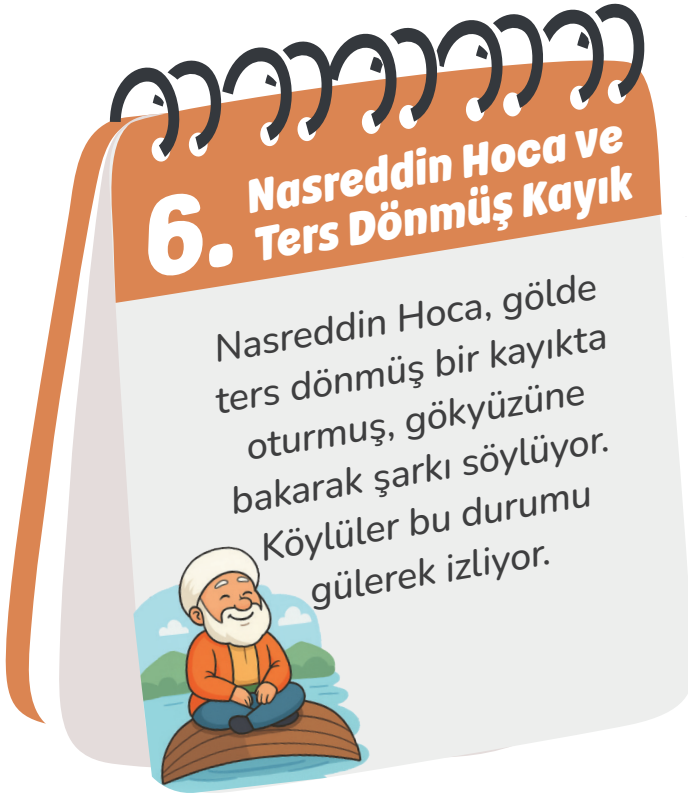
Bu durumda bir problem var mı?
Eserin beğenilmesi bir problem mi?

Bu durumda bir problem var mı? Eksik kalan harita nasıl tamamlanabilir?

Bu durumda bir problem var mı?
Defterin bulunması gerekli mi?

Bu durumda bir problem var mı?
Hoca'nın bu şekilde oturması bir sorun mu?

ETKİNLİK 44: Problem Kâşifleri İş Başında

Bugün hep birlikte birer **“Problem Kâşifi”** olacağız! Biliyor musun, dünyanın en ilginç sorunlarını çözmek için çok dikkatli bir gözlemci olman ve olayların arkasındaki gizli nedenleri keşfetmen gerekiyor.

Herkes yüzeyde görünen problemleri fark edebilir, ama sadece problem kâşifleri olayların derinlerine inebilir ve asıl nedenleri ortaya çıkarabilir.

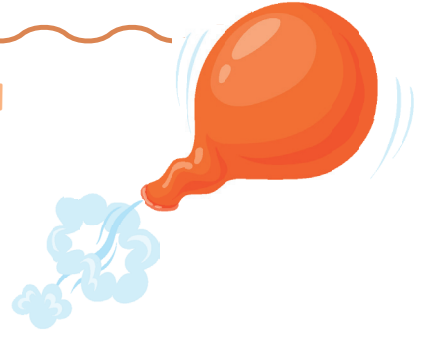
Bugün seninle Kral Şakir, Rafadan Tayfa ve Niloya gibi sevdiğimiz karakterlerin karşılaştığı ilginç durumları inceleyeceğiz. Onlara yardım etmek için problem kâşifi alet çantamızdan faydalanacağız.

Haydi başlayalım ve onların sorunlarını çözelim!

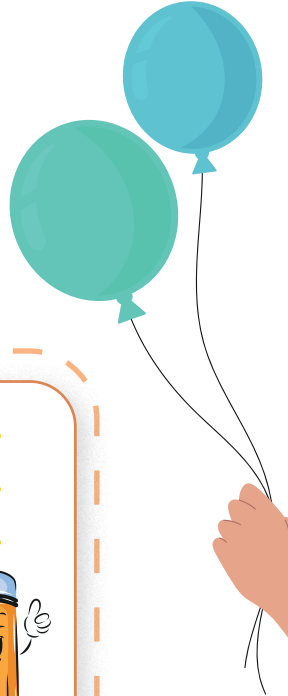
Durum 1: Kral Şakir'in Kaybolan Balonları

Şakir ve arkadaşları, mahallede büyük balon festivaline katılmak için heyecanla sabah erkenden bir araya geldiler. Festivalde herkes rengarenk balonlar almak istiyordu. Şakir de çok güzel balonlar aldı ve arkadaşlarına göstermek için onları şişirmeye başladı. Ancak balonlardan bazıları hemen patladı, bazıları ise çok az şişti. **“Bu pompa bozulmuş olabilir.”**

diye düşündü. Yeni bir pompa aldı, ama yine aynı sorun yaşandı. O

zaman Şakir, **“Acaba balonlar ne kadar eski?”** diye sormaya başladı. Birkaç tane balonun eski olduğunu fark etti. **“Belki de eski balonlar hava tutamıyor.”** diye düşündü. Anladılar ki,

Kök Problem:

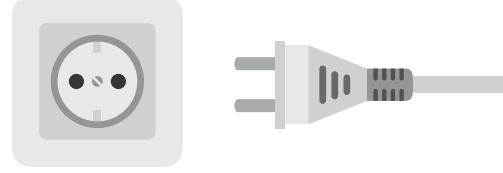
A large rectangular area with a dashed orange border, containing a grid of small yellow dots for writing. A cartoon pencil character with a face, arms, and legs is standing at the bottom right corner of the grid, giving a thumbs up.

Durum 2:

Rafadan Tayfa ve Elektrik Kesintisi

Son zamanlarda mahallede sık sık elektrik kesintileri oluyordu. Rafadan Tayfa bu durumu araştırmak için bir araya geldi. Her gün aynı saatte, akşam yediden sonra elektrikler kesiliyordu. İlk başta Tayfa, bunun normal bir durum olduğunu düşündü. Ancak, kesintiler her gün devam edince araştırmaya karar verdiler.

Mert, **“Bunun bir düzeni var gibi. Neden sürekli aynı saatte oluyor?”** diye sordu. **“Belki şebeke fazla yükleniyor, çok fazla insan aynı anda elektrik kullanıyor.”**

Bunun üzerine, mahalledeki elektrik kullanma alışkanlıklarını incelediler.

Örneğin, Cemil’in evinde sürekli TV açıktı, Zehra’nın evinde çok fazla elektrikli alet kullanılıyordu. Ama işin garibi, bazı evler hiç kesinti yaşamıyordu.

Sevim, **“Acaba elektrik kesintileri her evde yaşanıyor mu?”** diye sordu.

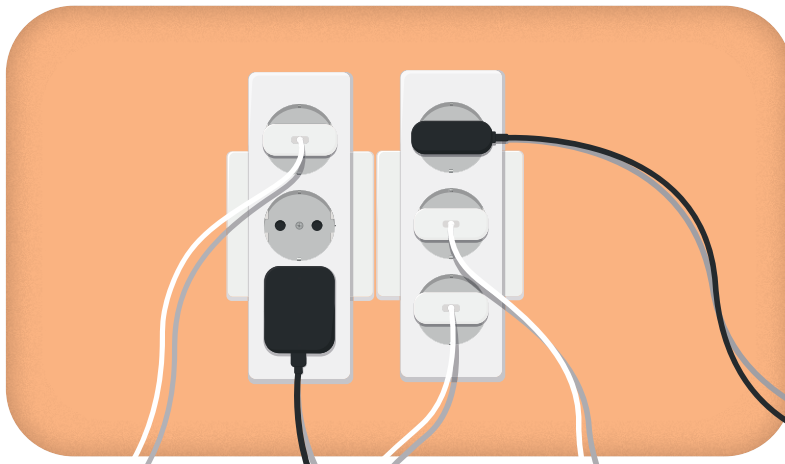
Bir akşam, Tayfa bu durumu gözlemlemek için saatlerce bekledi. Mahalledeki bazı sokaklarda elektriklerin kesildiğini, bazı sokaklardaysa hiç kesinti yaşanmadığını fark ettiler. Mert, **“Bazı sokaklarda elektrik gitmiyor, bazı sokaklarda ise saatlerce kesiliyor,”** diye düşündü. **“Bu neden böyle oluyor?”**

Tayfa, elektrik kesilen sokakta büyük bir ağaç olduğunu fark etti. Ağaç dalları elektrik tellerine çok yakındı. **“Belki de ağaçlar telleri kesiyor!”** diye düşündüler. Ama bir süre sonra, aynı sokakta başka bir ağaç olmadığı hâlde elektrikler yine kesildi. **“Ağaçların buna etkisi yok.”** dedi Akın.

Ardından Tayfa, elektrik hatlarını kontrol etmeye karar verdi. Her sokakta farklı elektrik hatları kullanılıyordu. Ayrıca bir sokakta yeni direkler vardı, diğer sokakta ise eski, paslı direkler. Tayfa, direklerin her sokakta farklı olduğunu gördü. Elektrik kesintilerinin nedeni eski elektrik hatları olabilir miydi?

Bunu test etmek için eski ve yeni elektrik hatlarının olduğu bölgeleri gözlemlediler. Ama işler karışıyordu, çünkü bazı yeni direklerde de elektrik kesintileri vardı! **“Bunlar yeni, ama yine de kesiliyor,”** dedi Hayri, şaşkın bir şekilde.

Bir sabah, Tayfa yolda yürürken mahalledeki trafolarla da dikkat

etti. Bazı trafolar oldukça eski ve kötü durumdaydı. Birinde paslar görünüyordu, diğerinde ise kablolar gevşekti. **"Elektriklerin kesilmesine belki de bunlar sebep oluyordur."** diye düşündüler. Evet elektrik kesintisi yaşayan evlerin tümü bu eski trafolarla bağlıydı. Ama bunun yanında bazı eski trafo ve hatların olduğu yerlerde kesinti olmadığını gözlemlediklerinde yaptıkları araştırmayı derinleştirmeye karar verdiler. Elektriklerin kesildiği ve kesilmediği sokakları incelediklerinde, elektrik kesintilerinin yoğun olduğu

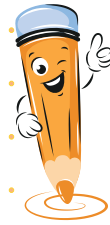
sokaklardaki evlerde daha fazla elektrikli cihaz olduğunu gördüler. Ev sinema sistemi, 3D yazıcı, elektrikli jakuzi, akvaryum ısıtıcısı ve aydınlatması gibi...

Mahallede, bazı evlerde aşırı elektrikli cihaz kullanımı, şebekeye çok büyük bir yük bindiriyordu. Bu da şebekenin zaman zaman dayanamamasına neden oluyordu..

Sonunda Tayfa, elektrik kesintilerinin nedeninin sadece eski altyapıdan değil, aynı zamanda bazı evlerde çok fazla cihazın çalıştırılmasından kaynaklandığını fark etti. Yani,

Kök Problem:

A grid of 10 rows and 20 columns of dots for writing notes.

Durum 3: Niloya ve Gizemli Bahçe

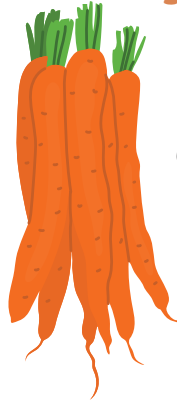

Niloya, bahçesinde meyve sebze yetiştirmeyi çok seviyordu. Annesi ona birkaç paket tohum verdi. Niloya, heyecanla bu tohumları toprağa ekmeye başladı. İlk günlerde, toprak çok kurumuştur, bu yüzden her sabah erkenden kalkıp bahçesini sulamaya karar verdi. **“Bitkilerim büyüyecek!”** diye düşündü. Niloya her sabah sabırsızlıkla bakıyor, çok az gelişme görüyordu. **“Belki de yeterince su vermiyorum.”** diye düşündü. O yüzden her gün biraz daha fazla su vermeye başladı. Fakat, bir gün baktığında bahçedeki diğer bitkilerin de sararmaya başladığını gördü. **“Bu ne? Neden soluyorlar?”** diye endişelendi.

Niloya, bir hafta boyunca bitkilerine daha fazla su verdi, ama sorun hâlâ devam ediyordu. Hatta bazı bitkiler tamamen solmuştu. Niloya, bu durumu annesine anlattı. Annesi, **“Toprağını kontrol etmelisin,”** dedi. Niloya hemen bahçesindeki toprağa bakmaya başladı. Toprağının bazı yerlerinde yabancı otların büyüdüğünü fark etti. **“Bunlar bitkilerimi engelliyor olabilir,”** diye düşündü. Ama birden, başka bir şey dikkatini çekti. Bahçenin birköşesinde, suyun fazla olduğu için toprağın biraz çamur gibi olduğunu fark etti. **“Belki de çok fazla su veriyorum, bu**

yüzden bitkilerim çürüyordur.”
diye düşündü.

Niloya, ilk olarak yabancı otları temizlemeye karar verdi. Ama o sırada aklına başka bir şey daha geldi. Birkaç gün önce, biraz fazla güneşin vurduğu, toprağının oldukça kurumuş olduğu bir günü hatırladı. **“Belki de suyu çok az verip toprağın da kurumasına izin verdim. Şimdi her şey çok karıştı.”** dedi. Bu kadar karışık bir durumda Niloya’nın doğru çözümü bulması çok zordu.

Bir gün annesi, Niloya’nın bahçesine geldi ve **“Bir bitkinin büyüebilmesi için sadece su değil, toprak, güneş ışığı ve havanın uygun olması gerekir. Yabancı otları temizledikten sonra toprağı doğru şekilde sulamanın da çok önemli olduğunu unutmamalısın,”** dedi. Niloya sonunda anladı ki bitkileri hem yeterince sulamamak hem de fazla sulamak bitkilerin gelişimini engellemişti.

Niloya, annesinin söylediklerini hatırlayarak şöyle karar verdi:

Kök Problem:

A large rectangular area with a dashed orange border, containing a grid of small orange dots for writing. A cartoon pencil character with a face, wearing a blue cap, and giving a thumbs up is positioned at the bottom right corner of the grid.

ETKİNLİK 45: Uzaylı ile İletişim

Bir gün okulunuzun bahçesinde yürürken gökyüzünden gelen parlak bir ışık görüyorsunuz. Merakla ışığın düştüğü yöne doğru koşuyorsunuz ve karşınızda bir uzaylı!

Bu uzaylı sizinle konuşmak istiyor ama dilinizi bilmiyor. **Göreviniz,** uzaylıyla iletişim kurmanın bir yolunu bulmak ve onun niyetini anlamaktır.

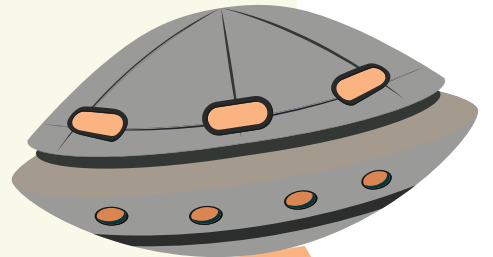
Hadi başlayalım!

Birlikte çalışarak, uzaylıyla nasıl iletişim kuracağımızı bulacak ve belki de dünyayı kurtaracak fikirler geliştireceğiz.

Hikâye:

Okulunun bahçesine bir gün gökyüzünden parlak bir ışık düşer. Yaklaştığında bunun bir uzay gemisi olduğunu fark edersin! Kapısı açılır ve içinden ilginç görünümlü bir uzaylı çıkar. Uzaylı, seninle konuşmak istediğini beden diliyle ifade eder. Ancak ortada büyük bir problem var: O senin dilini anlamıyor, sen de onun dilini!

Sınıf arkadaşlarınla birlikte uzaylıyla iletişim kurmak ve onun niyetini öğrenmek için bir plan yapmalısın. Uzaylının buraya gelmesinin nedeni ne olabilir? Burada bize iyilik yapmak için mi bulunuyor, yoksa tehlikeli bir amacı mı var? Belki de sana önemli bir mesaj iletmek istiyor!

Bu gizemi çözmek için **Altı Şapkalı Düşünme Tekniğini** kullanacaksın. Hangi yöntem uzaylıyla iletişim kurmak için en etkili olur?

Görev Adımları:

1. Gruplara Ayrılın:

- Her grup, bir düşünme şapkasını temsil edecek. Her grup, temsil ettiği düşünme şapkasına göre soruları yanıtlayacak ve tartışmaya o şapkanın bakış açısıyla katkıda bulunacak.

2. Şapka Perspektifinizi Kullanın:

- Grup olarak fikirlerinizi oluşturun ve aşağıya yazın.

3. Çözüm Önerisi Sunun:

- ☐ En etkili çözüm önerilerinizi sınıfa sunarak diğer grupların da görüşlerini alın.

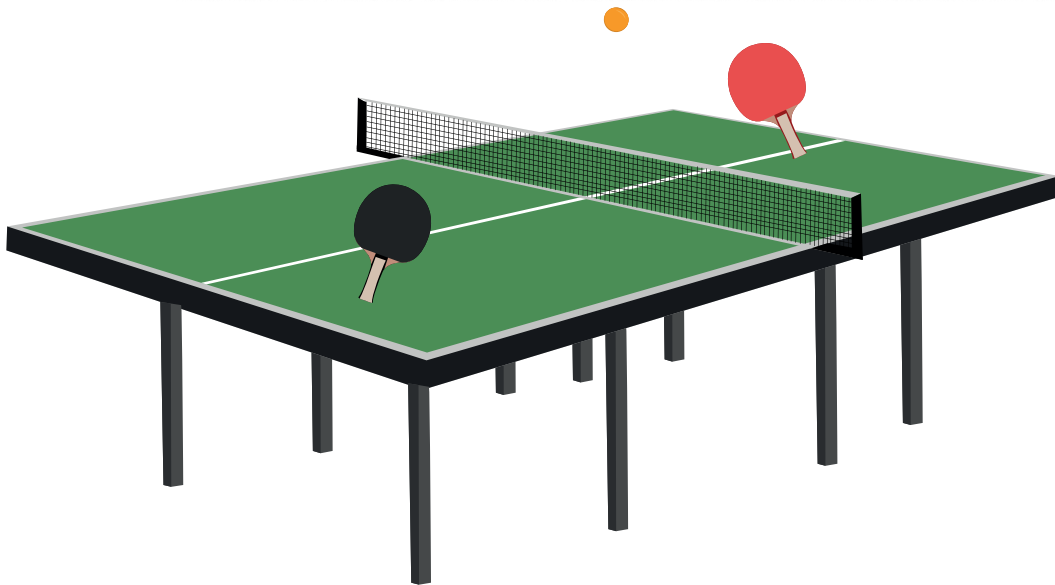
4. Sonuçları Tartışın:

- ☐ Tüm önerileri değerlendirerek uzaylıyla iletişim için en iyi yolu seçin.

5. Sonuçları Denetleyin:

- ☐ Çözüm önerinizi uygularsanız başarıya ulaşıyor muydunuz?
Alternatif bir yol geliştirmeniz gerekir mi?

Peki, siz olsaydınız bu durumu nasıl çözerdiniz?

Problem Park Entry

Problemle Yüzleşme

A large rectangular area with a dashed orange border and a light yellow dotted background, intended for writing or drawing.

Problemi Çözümleme

A large rectangular area with a dashed orange border and a light yellow dotted background, intended for writing or drawing.

Görünüştaki Problemleri Kök Problemden Ayırt Etme

A large rectangular area with a dashed orange border and a light yellow dotted background, intended for writing or drawing.

Problemi Daraltma

[illegible]

Çözüm Önerileri Geliştirme

A blank sheet of dot grid paper. It features a light blue border around the edges. The main area is white and filled with a grid of small, evenly spaced dots. There are 20 columns and 20 rows of dots, creating a clean workspace for writing or drawing.

Çözüm Yoluna Karar Verme

[illegible]

Sonuçları Değerlendirme/ Denetleme

[illegible]

ETKİNLİK 47: Mısır Piramitlerinde Yaşanan Problemler

Bugünkü etkinliğimizde zamanda yolculuk yapacağız! Seni bir zaman makinesine bindirdik ve Mısır piramitlerinin inşa edildiği döneme gönderdik. Piramitlerin yapımında büyük sorunlar ortaya çıkmış ve sen bu ekibin en zeki üyelerinden biri olarak çözüm bulmak zorundasın. Ama dikkat! O dönemde teknoloji sınırlı, sadece o dönemin malzemelerini kullanabilirsin. Şimdi, yaratıcı fikirler geliştirme zamanı! Sen olsaydın bu problemleri nasıl çözerdin?

O dönemin şartlarını göz önünde bulundurmayı unutma.

İşte o döneme dair birkaç ipucu:

Mısır'da piramitler, devasa taş bloklar kullanılarak inşa edilmiştir. Her biri tonlarca ağırlığındaki taş bloklar, uzun rampalarla yukarı taşınmıştır. İşçiler, taşları yukarı çekmek için halatlar ve ahşap silindirler kullanmıştır. Ancak taşların ağırlığı ve rampaların uzunluğu, bu süreci zorlaştırmıştır. Rampa malzemeleri tükenmeye başlamış, iş gücü yetersiz kalmış ve piramidin tepe kısmına doğru çıkarken taşların taşınması daha da zorlaşmıştır.

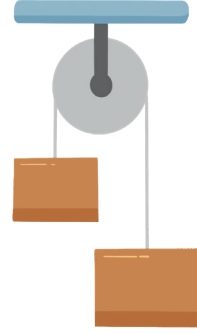

SORUN 1: Ağır taş blokların yukarı taşınması

Yaratıcı Fikir: "Spiral Rampa"

- Piramidin etrafına sarılan bir spiral rampa inşa edilir. Bu rampa, taşların daha yavaş, ama sürekli yukarıya çıkmasını sağlar. Rampaya eklenen ara dinlenme alanları ile işçiler enerji tasarrufu yapabilir.

Yaratıcı Fikir: "Makaralı Kaldıraç Sistemi"

- Piramidin üzerine bir kaldıraç yerleştirilerek, taş bloklar, makaralar ve halatlarla yukarı çekilir. Böylece iş gücünden tasarruf sağlanır.

Peki senin çözümün nedir?

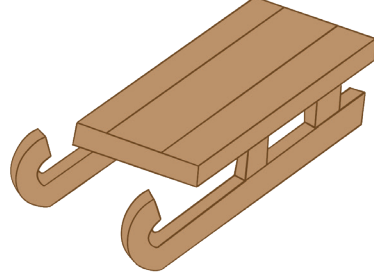

SORUN 2: Kumla ağır taşların taşınması

Yaratıcı Fikir: “Su Yolu Kullanımı”

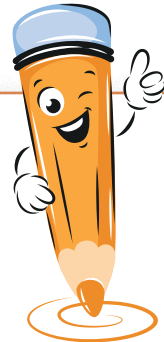
- Kumun üzerine hafif su dökülerek taşların sürüklenmesi daha kolay hâle gelir. Kumun üzerine dökülen su, kaymayı artırarak taşların daha az güç harcanarak hareket etmesine yardımcı olur.

Yaratıcı Fikir: “Kayar Kızaklar”

- Taş bloklar, altlarına yerleştirilen büyük kızaklarla çekilir. Bu kızaklar kayganlaştırıcı yağ veya balmumu ile kaplanır, böylece taşlar daha az sürtünme ile hareket eder.

Peki senin çözümün nedir?

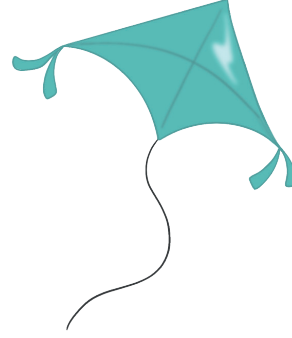

SORUN 3: Piramidin tepesine su ve yiyecek taşınması

Yaratıcı Fikir: “Çıkırlıklı İkmal Sistemi”

- Piramidin tepesine çıkırlıklarla yiyecek ve su taşınır. Büyük sepetler kullanılarak işçilerin ihtiyacı olan malzemeler daha az çaba ile ulaştırılabilir.

Yaratıcı Fikir: “Havadan Tedarik: Uçurtma Taşıma”

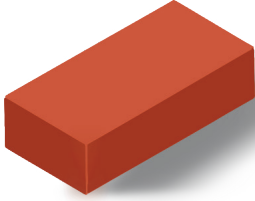
Dev uçurtmalar veya hava balonları ile hafif malzemeler ve yiyecekler yukarıya taşınabilir. Bu yöntem, yüksek noktalara malzeme ulaştırmayı kolaylaştırır.

Peki senin çözümün nedir?

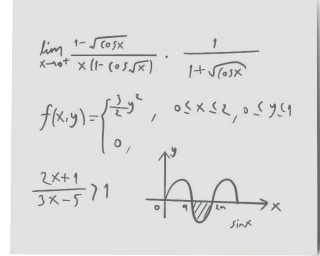

SORUN 4: Piramit inşasında hata payının çok yüksek olması

Yaratıcı Fikir: “Gölge Ölçüm Tekniği”

- İnşa sırasında, taş blokların doğru yerleştirilmesi için güneş ışığını kullanarak gölgeler ölçülür. Böylece her blokun doğru açıyla yerleştirildiğinden emin olunur.

Yaratıcı Fikir: “Matematiksel Modelleme”

- Matematik ve geometri kullanılarak piramidin tüm yapısı önceden küçük modellerle planlanır ve inşa süreci buna göre düzenlenir.

Peki senin çözümün nedir?

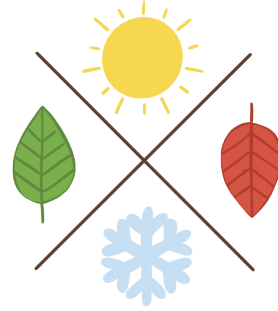

SORUN 5: Hava koşullarından etkilenme

Yaratıcı Fikir: “Rüzgâr ve Güneş Kalkanları”

- İnşaat sürecini hızlandırmak ve işçileri korumak için taş blokların üzerini örten geçici tenteler yapılır. Bu tenteler, güneşin aşırı ısını ve rüzgârın etkisini azaltır.

Yaratıcı Fikir: “Mevsimlere Göre İnşaat Planlama”

- İnşaat takvimi, yazın gölge alanlar yaratmak ve kışın soğuk havadan korunmak için mevsimlere uygun şekilde ayarlanır.

Peki senin çözümün nedir?

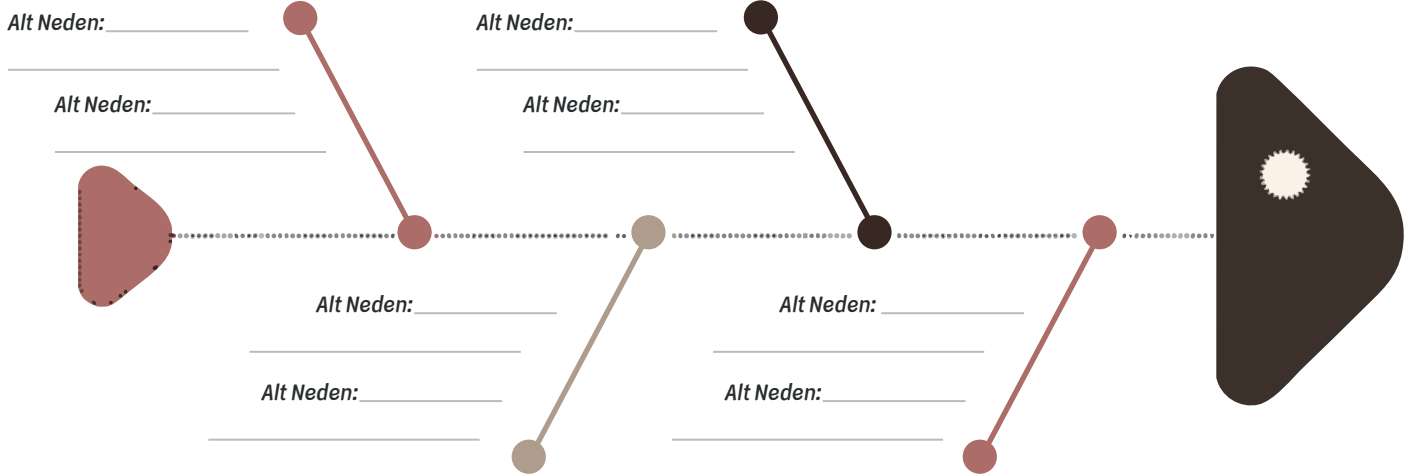

ETKİNLİK 48: Azalan Yaşam Kaynakları

Bugün çok önemli bir sorumluluğumuz var! Dünyanın en değerli hazinelerinden biri olan yaşam kaynaklarımızı kurtarmak için bilim insanları gibi çalışacağız. Bu büyük sorunu çözmek için nedenlerini keşfetmeye hazır mısınız? Her bir neden, çözümün bir parçasını açığa çıkaracak! Bu süreçte aşağıda yer alan kılçık diyagramı bize yardımcı olacak. **Unutma, temel problemimiz azalan yaşam kaynakları!** Her bir kılçık daha derine inerek, bu problemin altında neler yatıyor, bize gösterecek.

AZALAN YAŞAM KAYNAKLARI

ETKİNLİK 49: Haydi Sırala!

Haydi birlikte bir hayal kuralım!

Hepimizin önünde bir tablet var. Bu tabletleri kullanırken hepimizin farklı alışkanlıkları ve tercihleri olabilir, değil mi? Peki, bu alışkanlıkların hangisi daha doğru, hangisi bizi daha mutlu ve faydalı biri yapar? Bugün, bu sorunun cevabını birlikte bulmaya çalışacağız. En doğru olan nasıl belirlenir? Hangi ölçütleri kullanmalıyız? Gruplar hâlinde çalışacaksınız ve aşağıda yer alan önermeleri kendi ölçütlerinize göre en doğrudan en az doğru olana göre sıralayacaksınız. Sonrasında sizin seçtiğiniz temsilciler fikirlerinizi anlatacak. **Bakalım, en tutarlı sıralamayı hangi grup yapacak?**

Sıralamanız Gereken Önermeler:

Tablette hiç oyun oynamamak

Her gün tablette oyun oynamak

Tablette eğitim oyunları oynamak

Ayda bir tablette istediğimizi oynamak/izlemek

Tablette sadece ödev yapmak

Her gün büyüklerimizin izni olduğu oyunlar oynamak/izlemek

Gizli gizli olabildiğince çok tablette oyun oynamak

En Doğru

En Az Doğru

Ölçütünüz:

ETKİNLİK 50: Aslan ve Enerji Sorunu

Aslan çizgi filmini daha önce hiç izledin mi?

Bu çizgi filmde ana karakter olan Aslan küçük bir mucittir. Her bölümde arkadaşları Zeynep, Mehmet ve dedesi ile maceralara atılır. Ders esnasında Aslan'dan bir bölüm izleyeceksiniz. Devamında ise sizi yeni bir macera bekliyor olacak.

Bugün, Aslan'ın hikâyesindeki kahramanlar sizsiniz! Aslan'ın İnsansız Hava Aracı'nı (İHA) uçurmak için bir çözüm bulması gerekiyor ve sizin yardımınıza ihtiyacı var. Grup olarak en iyi çözümü bulacak ve Aslan'a yol göstereceksiniz. Şimdi enerjinizi toplayın, ekip ruhunuzu ortaya koyun ve en iyi kararı bulmak için çalışmaya başlayın!

Aşağıdaki adımları izleyin ve en iyi çözümü sunun!

1 Problemleri tanımlayın.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2 Hedefinizi belirleyin: İnsansız Hava Aracı'nı (İHA) en uzun süre uçurabilecek çözümü bulun.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3 Sunulan seçenekleri tartışın ve not alın.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4 Her seçeneğin avantaj ve dezavantajlarını sıralayın.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5 Ağırlık, maliyet ve verimlilik gibi kriterlere göre karşılaştırma yapın.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6 En iyi çözümü seçin ve kararınızı gerekçelendirin.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

İşte Son Soru!

Bugün karar verme sürecini birlikte deneyimledik. Sizce böyle bir süreç, günlük hayatta hangi durumlarda bize yardımcı olabilir?

.....

.....

.....

.....

.....

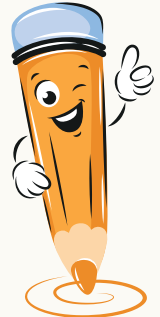
.....

.....

.....

.....

.....

ETKİNLİK 51: Alternatiflerin İzinde

Bugün bazı ilginç kararlar vereceğiz. Ancak her kararın bir bedeli olduğunu ve bazen verdiğimiz kararların yerine başka şeylerden vazgeçmek zorunda kalacağımızı unutma. Buna **fırsat maliyeti** denir.

Mesela, bir arkadaşınla sinemaya gitmeye karar verdiniz, ama bu sırada bir başka arkadaşın doğum günü partisi düzenliyor. Sinemayı seçersen doğum günü partisini kaçırmış olursun. İşte bu, senin kararının fırsat maliyetidir.

*Şimdi aşağıdaki senaryoları oku ve fırsat maliyetini de düşünerek soruları yanıtla. **Unutma, hangi kararı verirken ver, mutlaka bunun gerekçesini sunmalısın!***

Senaryo 1: Okul Kampı ve Sihirli Tılsım

Ali, harçlığını biriktirerek bir sihirli tılsım almak ister. Bu tılsım, onu hayalindeki büyülü evrene götürme vaadinde bulunur. Ancak tam bu sırada, sınıf arkadaşları bir okul kampına katılacaklarını ve Ali'nin de gelmesini istediklerini söyler. Ali, bir karar vermelidir: Harçlığını sihirli tılsıma mı harcasın, yoksa kamp ücreti için mi kullansın?

SORULAR:

?

Eğer Ali, sihirli tılsımı alırsa ne kazanır, kamp fırsatını kaçırdığı için nelerden vazgeçer?

Kampı seçerse, büyülü
evrenle tanışma şansını
kaybetmenin onun için
anlamı ne olabilir?

Sizin öneriniz ne
olurdu ve neden?

Senaryo 2: Oyun Konsolu vs. Kodlama Kursu

Zeynep, uzun zamandır istediği bir oyun konsolu için yeterli parayı biriktirmiştir. Ancak babası ona bir öneride bulunur. Bu parayla bir kodlama kursuna katılabilir ve gelecekte oyun yapmayı öğrenebilir. Zeynep, bir karar vermelidir: Oyun konsolunu mu almalı, yoksa kodlama kursuna katılarak gelecekte oyun yapmayı mı tercih etmeli?

SORULAR:

Oyun konsolunu şimdi almanın Zeynep için ne gibi faydaları olabilir?

Kodlama kursuna
katılmanın uzun vadeli
faydaları neler olabilir?

Zeynep hangi seçimi
yaparsa, daha fazla
fırsat maliyetine
katlanmış olur?

Senaryo 3: Büyük Resim ve Minik Hediyeler

Kaan, sınıf arkadaşlarına doğum gününde hediye vermek için tüm birikimini harcamaya karar verir. Ancak annesi, bu birikimi büyük bir teleskop almak için kullanabileceğini hatırlatır. Kaan, arkadaşlarını mutlu etmek ile uzayı daha yakından gözlemleme fırsatı arasında kararsız kalır.

SORULAR:

Kaan arkadaşlarına hediye vermeyi seçerse, bundan ne kazanır? Teleskop fırsatını kaçırdığı için nelerden vazgeçer?

Teleskop almayı tercih
ederse, arkadaşlarıyla
ilgili hangi fırsatları
kaçırabilir?

Siz olsanız Kaan'ın
yerinde ne yapardınız
ve neden?

Senaryo 4: Efsanevi Macera Turu veya Yeni Spor Ayakkabılar

Harika bir
spor ayakkabı

Efsanevi bir
macera parkı
turu

Ece, bir video oyunu turnuvası kazandığında ödül olarak bir miktar hediye çeki alır. Çekle harika bir spor ayakkabı alabilir ya da arkadaşlarıyla efsanevi bir macera parkı turuna katılabilir. Ancak ikisi arasında karar vermesi gerekmektedir.

SORULAR:

Spor ayakkabı almayı seçerse, Ece ne kazanır? Macera turunu kaçırdığı için nelerden vazgeçer?

Macera turuna gitmeyi
seçerse, uzun vadeli
ne gibi etkilerle
karşılaşabilir?

Ece için en mantıklı
karar ne olurdu?

Senaryo 5: Ejderha Yumurtası veya Çikolata Fabrikası

Devasa bir
ejderha yumurtası

Ömür boyu
çikolata

Mert ve Esra, fantastik bir dünyada bir görevdeyken iki seçenekle karşılaşır: Devasa bir ejderha yumurtası bulup onun koruyucusu olmak ya da onları ömür boyu çikolata ile besleyecek bir çikolata fabrikası inşa etmek. Ancak ikisini birden yapacak vakitleri yoktur.

SORULAR:

Ejderha yumurtasını seçmenin avantajları ve dezavantajları neler olabilir?

Çikolata fabrikasını
seçmenin uzun vadeli
fırsatları ne olabilir?

Bu ikili sizce hangi
kararı vermeli ve
neden?

ETKİNLİK 52: Uzak Geleceğin Şekillenmesi: Karar Al ve Yönlendir

Geleceğin liderleri ve karar vericilerinden biri olabilirsin! Şimdi seni uzak geleceğe götürüyoruz. İnsanlık, çözmesi gereken büyük sorunlarla karşı karşıya ve sen bu zorlu görevde anahtar rol oynayacaksın. Vereceğin kararlar sadece bugünü değil, yüzlerce yıl sonrasını da şekillendirecek.

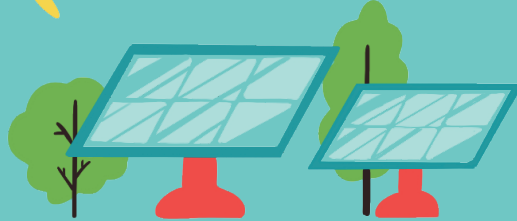
Haydi, hayal gücünü ve mantığını birleştir!

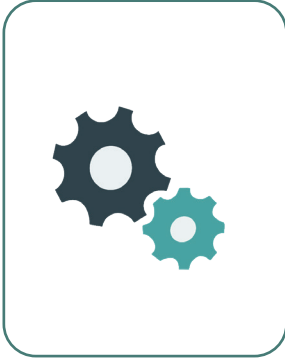
Aşağıdaki senaryoları dikkatle oku ve karşılaştığın durumlara dair alternatif planlar geliştir.

Senaryo 1: Güneş Enerjisinde Yaşanan Sorun

Yıl 2700. Dünya, enerji ihtiyacını tamamen Güneş'ten sağlamaktadır. Ancak, Güneş enerjisini toplayan panellerinden biri büyük bir patlamaya neden olacak şekilde hasar görmüştür. İnsanlık bu durumu çözmek için üç farklı seçenek arasında kalmıştır.

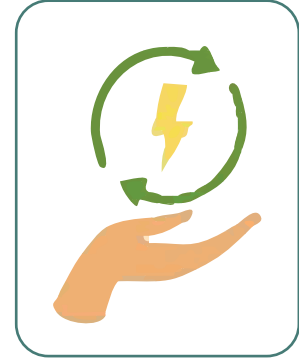

*Büyük bir kaynak
ayırarak hasarlı
paneli tamir etmek.*

*Alternatif enerji
kaynakları
geliştirmek için yeni
bir proje başlatmak.*

*Enerji tüketimini
azaltmak için dünya
çapında bir kampanya
başlatmak.*

Hangi seçenek daha etkili, nedeniyle beraber yazar mısınız?

UZUN VADELİ SORULAR

Seçiminizin, enerji
üretimi açısından 100 yıl
içindeki sonuçları neler
olabilir?

Yeni bir enerji krizi
çıkabilir mi?

Senaryo 2: İnsan Genetiğinde Devrim

Yıl 3100. Bilim insanları genetik mühendislikle insanların daha güçlü ve uzun ömürlü olmasını sağlayan bir yöntem geliştirmiştir. Ancak bu yöntemin tüm insanlara uygulanması büyük maliyetler gerektirmektedir. Ayrıca, yöntemin, genetiği değiştirilmiş insanlar ile doğal insanlar arasında eşitsizlik yaratma riski vardır. İnsanlık bu durumu çözmek için üç farklı seçenek arasında kalmıştır.

Bu yöntemi yalnızca en zengin bireylerin erişimine sunmak.

İnsanlığın tüm kaynaklarını birleştirerek yöntemin herkes için ücretsiz olmasını sağlamak.

Bu yöntemin kullanımını tamamen yasaklayarak eşitsizlik riskini önlemek.

Hangi seçenek daha etkili sence, nedeniyle beraber yazar mısın?

UZUN VADELİ SORULAR

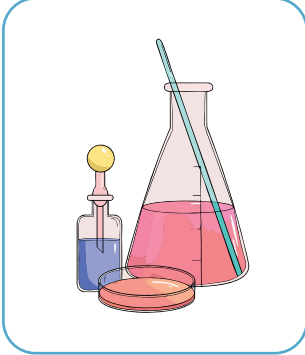
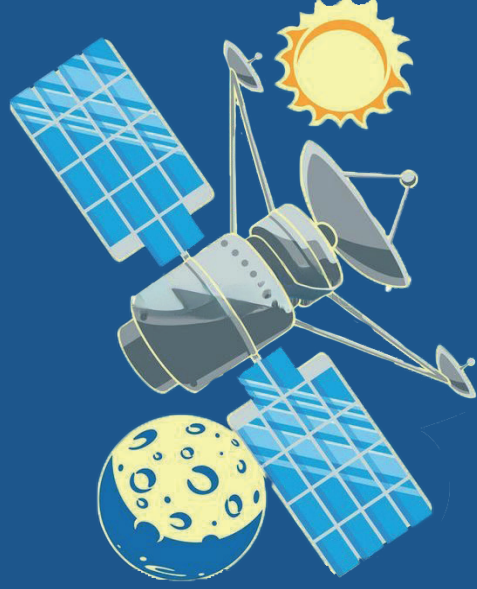
Bu karar, insanlığın
gelecekteki toplum
yapısını nasıl
etkileyebilir?

Bu yöntem uygulanırsa
insanlar arasındaki
eşitsizlik 500 yıl sonra
ne durumda olur?

Senaryo 3: Yeni Bir Gezegene Yolculuk

Yıl 2500. Dünya'nın kaynakları tükenmek üzeredir. İnsanlık, yeni bir gezegende koloni kurmaya hazırlanmaktadır. Ancak bu yolculuğun başarılı olması için yalnızca bir grup insanın gönderilmesi gerekmektedir. Kimlerin seçileceği konusunda bir karara varılması gereklidir.

Sadece bilim insanları ve mühendislerden oluşan bir ekip göndermek.

Çeşitli mesleklerden ve kültürlerden insanların olduğu bir grup göndermek.

Yolculuğu tamamen durdurup Dünya'daki sorunları çözmeye çalışmak.

Hangi seçenek daha etkili sence, nedeniyle beraber yazar mısın?

UZUN VADELİ SORULAR

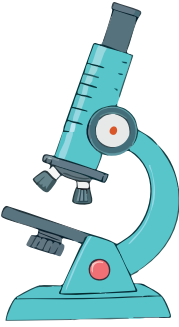
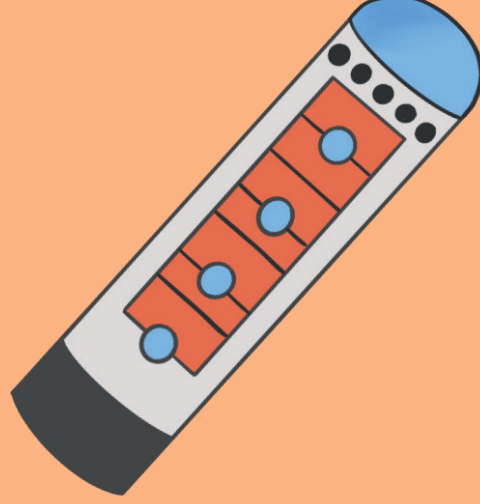
Yeni bir gezegende
nasıl bir toplum
oluşur?

Dünya'da kalan
insanlar için bu karar
ne anlama gelir?

Senaryo 4: Zaman Kapsülleri ve Kültürel Miras

Yıl 4000. İnsanlık, geçmiş kültürleri korumak için zaman kapsülleri hazırlamaktadır. Ancak, hangi bilgilerin saklanacağına karar vermek zordur. Tüm bilgiler saklanamayacağı için seçim yapılması gerekmektedir.

Sadece bilimsel keşifleri saklamak.

Sanat ve edebiyat eserlerine öncelik vermek.

Günlük yaşamdan alınan basit bilgileri saklamak (yemek tarifleri, oyunlar, günlükler).

Hangi seçenek daha etkili sence, nedeniyle beraber yazar mısın?

UZUN VADELİ SORULAR

Gelecekte bu kapsüller
bulunduğunda insanlar
ne öğrenebilir?

Seçiminiz insanlık
tarihine dair nasıl bir
iz bırakabilir?

ETKİNLİK 53: Kamp Macerası

Hayal edin, yaz tatili sonunda arkadaşlarınızla heyecan verici bir kampa gitme şansınız var! Ormanda oyunlar oynayacak, yıldızların altında uyuyacak ve unutulmaz anılar biriktireceksiniz. Ama bu kamp macerası hiç de kolay olmayacak! Çünkü karşınıza bazı zor kararlar çıkacak. Herkesin mutluluğu ve güvenliği sizin alacağınız kararlara bağlı!

Takım arkadaşlarınızla birlikte, kamp macerasında karşılaşacağınız bu ikilemleri çözmeye hazır mısınız?

Senaryo:

Bir grup çocuk, yaz tatilinde kamp yapmaya karar verir. Ama kamp alanı sınırlıdır ve yalnızca belirli sayıda kişi kabul edilmektedir. Çocuklar, hangi arkadaşlarının kampa katılacağına karar vermek zorundadır ve bazı durumlar aşağıdaki gibi zorlu ikilemler içerir:

İKİLEM 1: KAMPA KATILIM

Kamp alanında sadece 5 kişilik yer bulunmaktadır. Grupta ise 6 kişi vardır. Ali, ailesinin maddi sorunları nedeniyle tatil yapamayacağından kampa katılmayı çok istemektedir. Diğer grup üyeleri ise, Ali'nin hassas yapısı nedeniyle katılmasını istememekte; onun katılması durumunda grup içindeki dinamiğin bozulacağından ve Ali'nin davranışlarının sıkıntı yaratabileceğinden endişelidir.

Karar Durumu

Gruptaki 5 kişi, Ali'nin kampa katılıp katılmayacağına karar vermek zorundadır. Kararlarını alırken Ali'nin ihtiyaçlarını mı, yoksa grup içindeki huzuru mu dikkate alacaklar?

İKİLEM 2: EŞİT PAYLAŞIM

Kamp grubunda çocuklar, akşam yemeği için hazırlık yapıyorlar. Ancak, sınırlı malzemeleri var: yalnızca 4 adet büyük patates ve bir kutu sebze konservesi.

Grubun 6 üyesi var. Eğer patatesler eşit şekilde paylaştırılırsa, herkes yalnızca küçük bir parça alabilecekti. Öte yandan, sebze konserveleri de az miktardaydı ve eşit paylaşıldığı takdirde kimse için doyurucu bir öğün oluşturamayacaktı.

Karar Durumu

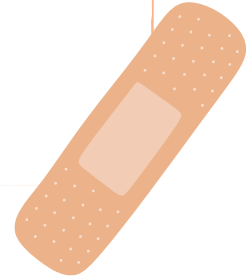

Çocuklar, patates ve sebze konservelerini herkesin eşit miktarda alacağı şekilde mi paylaşmalı, yoksa daha fazla ihtiyacı olanlara öncelik vererek mi dağıtmalı? Adalet mi, yoksa açlık duygusu mu daha öncelikli?

İKİLEM 3: YARDIM VE ZAMAN YÖNETİMİ

Kampta iki ayrı çocuk grubu bir arada oyun oynuyor. İki grubun yarıştığı bir oyun oynadıkları sırada çocuklardan biri düşüp yaralanıyor. Karşı gruptaki çocuklar yaralı çocuğa yardım etmek istiyorlar ama bu durum yarışmadaki sürelerini daraltacak.

Karar Durumu

Çocuklar, yaralı çocuğa yardım etmeyi mi seçmeli, yoksa yarışmaya devam etmeyi mi? Yardım etmek mi yoksa yarışmayı kazanmak mı öncelikli?

İKİLEM 4: SOSYAL MEDYA VE GİZLİLİK

Kamp sırasında çocuklar, eğlenceli anlarını sosyal medyada paylaşmak istiyorlar. Ancak, bazı çocuklar kendi fotoğraflarının paylaşılmasını istemiyor. Eğer bazı çocuklar paylaşım yaparsa, istemeyenler istemedikleri halde görüntülerde yer alabilir; ancak kimse paylaşım yapmazsa, bu kez paylaşmak isteyenler kendilerini kısıtlanmış hissedebilir.

Karar Durumu

Çocuklar, herkesin rızası olmadan paylaşım yapmayı mı tercih edecek, yoksa paylaşımları sınırlayıp gizliliğe saygı mı gösterecek? Sosyal bağlantılar mı, yoksa kişisel mahremiyet mi daha önemli?

İKİLEM 5: DOĞANIN KORUNMASI

Kamp sırasında çocuklar, ormanda ateş yakmak isterler. Ancak ormanın belirli bölgelerinde yangın riski bulunmaktadır ve bu durum doğaya zarar verebilir. Çocuklar ise keyifli bir kamp ateşinin tadını çıkarmak istiyor.

Karar Durumu

Çocuklar, ateş yakarak keyif mi yapacak, yoksa doğanın korunmasına saygı göstererek bu isteklerinden vazgeçecek mi? Eğlence mi, yoksa çevre bilinci mi daha öncelikli?

ETKİNLİK 54: Bir Kurt Hikâyesi

Merhaba sevgili arkadaşlar!

Hayal edin, zorlu bir durumda olan bir kurt ve ona yardım teklif eden bir köpek var. Köpek, kurdun hayatını daha kolay hâle getirmek için bir öneri sunuyor. Fakat bu teklifin beraberinde bazı kısıtlamalar da var. Kurt, özgürlüğünden feragat edip köpeklerle birlikte çalışmayı kabul ederse hayatı daha güvenli olacak, ancak özgürlüğünü kaybedecek.

Peki, siz olsaydınız ne yapardınız? Özgürlüğünüzü mü tercih ederdiniz, yoksa güvenli bir yaşam mı? Haydi bunu birlikte tartışalım ve neyin doğru olacağına karar verelim!

Açlıktan ölmek üzere olan bir kurt varmış. Öyle zayıfmış ki, kemikleri kısa tüylü

kürkünden bile belli oluyormuş. Zar zor yürüyormuş. Yiyecek bulmaya da pek ümidi yokmuş. Bir ağaca yaslanmışken bir köpek ona doğru yaklaşmış,

“Çok kötü görünüyorsun, çok uzun zamandır yemek yememiş gibisin.” demiş.

“Doğru söylüyorsun.” demiş kurt. **“Sen ve arkadaşların koyunları çok iyi koruduğunuz için uzun zamandır açım. Şimdi çok güçsüzüm ve yiyecek bulma**

konusunda ümitsizim. Sanırım yakında öleceğim.”

“O hâlde neden bize katılmıyorsun? Ben düzenli olarak çalışıyorum ve karnımı doyuruyorum. Sen de aynısını yapabilirsin. Bana yardım edersin ve beraber koyunları koruruz. Bu hepimiz için iyi bir anlaşma olur.” demiş köpek. Kurt, köpeğin haklı olduğuna karar vermiş. Birlikte köpeğin yaşadığı kulübeye doğru ilerlemeye başlamışlar. Yürürken kurt, köpeğin boynundaki tüylerin azalmış, boynunun incelmış olduğunu fark etmiş ve nedenini sormuş.

“Bunun için endişelenme. O boynuma bağladıkları tasmanın yeri, sahibim beni geceleri bağlar.” demiş köpek.

“Bağlamak!” diye bağırarak kurt. **“Öyleyse seninle gelirsem benim de boynuma tasma takıp bağlayacaklardır.”**

“Bu doğru! Ama buna zamanla alışacaksın.” diye cevap vermiş köpek.

“Tasmayla bağlanırsam istediğim yere gidemem ve koşmak istediğim yere koşamam. Eğer seninle gelirsem özgür olamam.” demiş kurt ve kaçırmaya başlamış.

Köpek kurdun arkasından bağırarak: **“Bekle geri dön, istediğim zaman istediğim her şeyi yapamıyorum. Ama ben sağlıklıyım ve uyumak için sıcak bir yerim var. Sen hayattan zevk alarak yaşamak için çok endişeleniyorsun. Ben senden daha özgürüm.”** demiş.

(MEB [2005]. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu, Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.)

Seçenekler

- A)** Kurt, köpeğin sunduğu şartları kabul edip yaşam tarzını değiştirmeli.
- _____
- _____
- _____
- B)** Kurt, köpeğin sunduğu şartları kabul etmeyip yaşam tarzını değiştirmemeli.
- _____
- _____
- _____

ÜNİTE 5 ELEŞTİRİDEN YETKİNLEŞMEYE

Eleştiri: Kendi Gücünü Keşfet, Düşüncelerini Şekillendir!

Bu ünite de eleştiri sadece başkalarına değil, kendine de yapacağın harika bir yolculuk! Eleştiri, sadece olumsuz şeyleri söylemek değil, daha iyi bir dünyaya nasıl katkı sağlayabiliriz diye düşünmek demek! Kendi düşüncelerini şekillendirirken, etrafındakileri daha iyi anlamayı ve güçlü yönlerini keşfetmeyi öğreneceksin. Evet, bu yolculuk hem eğlenceli hem de düşündürücü olacak!

İlk Adım: Neyi, Kimi, Nasıl Eleştireceğiz?

Eleştirinin ilk adımı, eleştireceğin durumu ya da kişiyi gerçekten anlamaktır. Öncelikle şu soruları sor: Asıl problem ne? Bu durum nasıl daha iyi hâle getirilebilir? Kim, ne zaman, nasıl daha etkili olabilir? Bu sorular, eleştiriye daha yapıcı ve anlamlı hâle getirmenin yolunu açar. Unutma: Eleştirinin amacı kırmak değil, gelişimi desteklemektir. Doğru eleştiri, hem bizim hem de çevremizdekilerin güçlenmesini sağlar.

Sanatla Eleştiri: Farklı Bak, Farklı Gör!

Sanat eserlerine göz attığında, ilk bakışta sadece “güzel” ya da “çirkin” olanı fark etmek yetmez! Gerçekten anlamak, görmek ve hissedebilmek için daha derinlere inmelisin! Her bir eseri analiz ederken, yaratıcı düşünceyi nasıl kullanabileceğini keşfedeceksin. Bu sadece bir eleştiri değil, görme şeklini değiştiren bir deneyim olacak!

Eleştirel Okuma: Metinlere Derin Gözlerle Bak!

Okuduğun metinlere sadece göz atmak yetmez, derinlemesine incele. Hangi mesajları veriyor? İlk okuyuşta gözünden neler kaçtı? Her okuma, seni daha güçlü bir düşünür yapacak. İstedikğin gibi eleştiriler yapabilmek için önce okuduğun metni doğru anlamalısın!

Safsatalardan Kurtul: Yanlış Akıl Yürütmelerine Dur De!

Eleştirilerinin doğru ve sağlam bir temeli olması gerekir. Safsataları fark etmek, yanılgılardan kurtulmak, sadece akıl yürütmek değil, gerçekten doğru düşünmek demektir. Bu ünite, düşüncelerinin ne kadar sağlam ve etkili olduğunu test edeceksin!

Öz Eleştiri: Kendini Değerlendir, Kendini Geliştir!

Eleştirinin gücü yalnızca başkalarına değil, kendine de yansımalı! Kendi hatalarını kabul et, kendine yeni fırsatlar yarat ve gelişimini hızlandır. Bu, daha iyi bir insan olmanın en güçlü yoludur! Kendini dürüstçe eleştirip daha güçlü bir versiyonunu ortaya çıkarmaya ne dersin?

Bu ünite, eleştiri yaparken
gücünü nasıl doğru
kullanacağını öğreneceksin.

Başarıyı sadece kendinde
değil, çevrende de görmek için
gereken **analiz ve düşünme**
yetilerini kazanacaksın. Eleştiri,
bırak yıkıcı değil, yapıcı ve
geliştirici olsun! Hazır mısın?
O zaman eleştiriye başlayalım
ve her açıdan **daha iyi birer**
düşünür olalım!

ETKİNLİK 55: Alice Eleştiri Diyarı'nda

Hey Eleştiri Ustası! Bugün belki de hepimizin daha önceden bildiği bir hikâyeyi eleştiri büyütecisi ile yeniden inceleyeceğiz. Bu hikâye Alice (Alis) Harikalar Diyarı'nda. Yapman gereken Alice'in bu hikâyede yaptığı davranışları eleştirel olarak ele almak.

Hadi eleştiri büyütecini aşağıdaki hikâyeye yönelt ve sorulara dikkatle cevap ver.

Alice adında meraklı bir kız, bir gün sıkıcı bir kitap okuyan ablasıyla nehir kenarında otururken, birden saat taşıyan bir tavşan görür. Tavşan hızla bir delikten geçer ve Alice, tavşanın peşinden gitmeye karar verir. Deliğe düşen Alice, sürünerek ilerlerken kendini bir odada bulur. O sırada, tavşanın bir geçitten çılgınca koşarak gittiğini

görür. Peşinden gitmeye çalışır ve bir koridorda birçok kilitli kapı ile karşılaşır.

Bir masada küçük bir altın anahtar görür, ancak bu anahtar hiçbir kapıya uymaz. Derken çok küçük bir kapı keşfeder. Anahtarı kullanarak kapıyı açar ve son derece güzel bir bahçeye açıldığını görür. Ama kapı çok

küçüktür, Alice ise büyüktür. Bu sırada masanın üzerinde bir şişe bulur, üzerinde **“İÇ BENİ”** yazan etiket vardır.

Alice şişeyi içer ve kendini küçülmüş olarak bulur. Artık kapıdan geçip bahçeye girebileceğini düşünür. Alice bahçeye girmek için küçük kapıyı açmaya çalışır, ama küçük kapı hâlâ kilitlidir ve

anahtar masanın üzerinde erişemeyeceği kadar yüksekte kalmıştır. Masanın ayaklarından birine tırmanmaya çalışır, fakat çok kaygandır. Bir an hayal kırıklığı içinde ağladıktan sonra Alice, masanın altında duran küçük bir cam kutu keşfeder. Tam o sırada, masanın altında **“YE BENİ”** yazılı bir pasta bulur. Pastayı yerken büyür, büyür o kadar çok büyür ki tavana çarpar. Alice sonunda anahtarı alıp bahçeye girmeye çalışır, ama bu kez her şey daha da karmaşıklaşır. O kadar devasa olmuştur ki artık kapıdan geçip güzel bahçeye girmesi imkânsızdır. Üzgün ve sinirli bir şekilde kontrolsüzce ağlamaya başlar ve muazzam büyüklükte gözyaşları odanın bir kısmını doldurur.

Beyaz Tavşan koşarak gelir ve dev Alice’ten o kadar korkar ki eldivenlerini ve yelpazesini düşürür. Hemen karanlığa doğru kaçar. Alice, sıcağın çok bunalmıştır, yelpazeyi alır ve kullanır. Beyaz Tavşan’ın yelpazesini kullanmak, Alice’in tekrar küçülmesine neden olur ve kendini birden kendi gözyaşlarında yüzerken bulur.

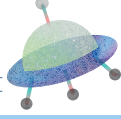
Şimdi aşağıdaki sorulara cevaplar vererek Alice'in yaptıklarını sorgulayalım.

1. Alice, tavşanı neden takip etti?

2. Alice “İç beni” ve “Ye beni” talimatlarını neden hemen uyguladı?

3. Alice, karar verirken ne kadar dikkatliydi?

4. Bu davranışları, gerçek hayatta nasıl sonuçlar doğurabilir?

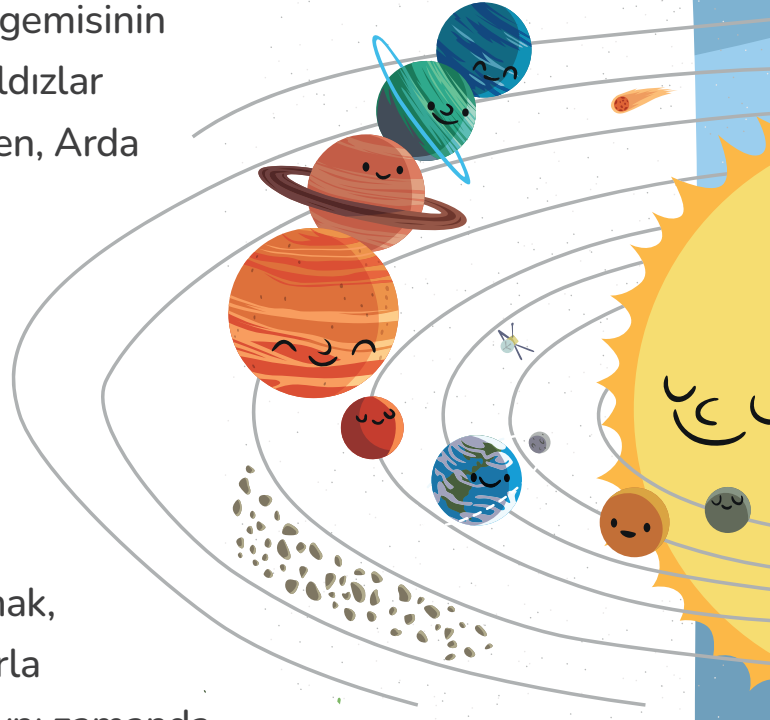
ETKİNLİK 56: Gezegenler Arasında Eleştiri Dedektifleri

Arda ve Mira, Samanyolu'nun en ünlü ticaret güzergâhlarından birinde yer alan Parlas adlı gezegene taşınmışlardı.

Babaları, burada büyük bir ticaret gemisinin kaptanı olarak görev yapıyordu. Yıldızlar arası ticaretin kalbi olan bu gezegen, Arda ve Mira için yepyeni bir heyecandı.

Arda ve Mira için yeni bir gezegende yaşamak çok heyecanlı, aynı zamanda alışması ve ayak uydurması zordu.

Birbirinden parlak yıldızlarla kaplı gökyüzü göz alıcıydı. Uzayda koşmak, havada uçmak, eğlenceli yaratıklarla oynamak çok heyecanlıydı. Ama aynı zamanda yeni okula adapte olmak ve yeni arkadaşlar edinmek kolay değildi. Bu gezegenin kendi kuralları ve alışkanlıkları vardı. Farklı dilde kelimeler, farklı kültürler ve alışkanlıklar... Her şey yeniydi, ama bir yandan da çok heyecan vericiydi. Gelecekte bu gezegende geçirecekleri her an, bir keşfe dönüşecekti.

Şimdi senin görevin Arda ve Mira'nın yaşadığı bazı durumlarda onlara yardımcı olmak. Unutma bunu yaparken eleştiri iletmenin kurallarına dikkat etmen gerek!

1. Durum: Öğle Yemeği

Arda, okulun yemekhanesinde sıra beklerken, önündeki üç kolu olan arkadaşı Glostor'un çok hızlı ve tepsisini tıka basa dolduracak şekilde yemek aldığını görüyor. Sıranın geri kalanındaki öğrenciler bu arkadaşlarına kızıyorlar. Glostor ise onların gezegeninde bunun normal olduğunu, hep hızlı ve çok yediklerini anlatıyor.

Bu durumda Arda, arkadaşının davranışını eleştirmeli mi?

Glostor'u eleştiren arkadaşları haklı mı?

2. Durum: Mira'nın Oyun Grubu

Mira, yeni komşularının çocuklarıyla oynuyor. Ancak bir çocuk sürekli sağa dönük yürüyor ve yürürken diğer arkadaşlarına çarpıyor. Oyun grubundaki bazı çocuklar, “Neden düzgün yürümüyorsun?” diye arkadaşlarının üstüne gidiyor. O da “Bizim gezegenimizin dönüş hızına ancak bu şekilde ayak uydurabiliyoruz. Biz hep sağa doğru yaşıyoruz.” diye açıklama yapıyor. Ancak oyun grubundaki bazı çocuklar Mira'nın arkadaşıyla dalga geçmeye devam ediyor. Mira diğerlerinin yaptığı bu davranışın uygun olduğunu düşünmüyor.

Bu durumda Arda, arkadaşının davranışını eleştirmeli mi?

3. Durum: Yıldızlı Defter Çizimleri

Arda, resim yapmayı çok seviyor ve boş zamanlarında galaksinin farklı köşelerini çizmeye çalışıyor. Bir gün sınıfta, onun çizimlerini gören bir arkadaşı “*Sen neden hep yıldız çiziyorsun? Bu resimler sıkıcı!*” diyor.

Arda bu eleştiriyi nasıl değerlendirmeli?

Arda, arkadaşına cevap verip çizimlerini mi savunmalı, yoksa bu durumu görmezden mi gelmeli?

ETKİNLİK 57: Haklı mısınız?

Merhaba sevgili eleştirmen adayları!

Sizler, farklı ortamlarda ortaya çıkan değişik olaylara tanıklık edecek ve bu olayları en iyi şekilde değerlendiren eleştirmenler olacaksınız. Ama dikkat! Her eleştirmen, söylediklerinde adil ve mantıklı olmak zorunda. Çünkü yanlış bir eleştiri, bir olayı tümüyle değiştirebilir.

Aşağıda yer alan ilginç olayların bazıları komik, bazıları düşündürücü durumlar içeriyor. Göreviniz, bu olayları dikkatlice incelemek, **“Kim eleştirebilir?”**, **“Nasıl eleştirilebilir?”** ve **“Neden eleştirilmelidir?”** sorularını cevaplamak olacak.

*Haydi bakalım, eleştirmenlik yeteneklerinizi gösterin ve **“Eleştiri Uzmanı”** unvanını kazanın.*

1. VAKA

YILDIZLI GÖKYÜZÜ MACERASI

Bir grup astronot, yıldızları keşfetmek için bir yolculuğa çıkar. Döndüklerinde bu grubun keşfettikleri bir yarışma ile değerlendirilecektir. Ancak bir astronot, yanına çok güçlü bir teleskop alarak diğer ekip üyelerine kıyasla çok daha net görüntüler elde eder. Astronotlar, bu durumun, keşif sürecini adaletsiz hâle getirdiğini savunur.

ELEŞTİRİ KARTI

Kim eleştirebilir?

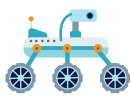
Diğer astronotlar mı, uzay keşif yetkilileri mi, teleskopsuz ekip üyeleri mi?

Nasıl eleştirilebilir?

Teleskop kullanımının, keşif sürecini diğerlerine göre avantajlı hâle getirdiği düşünülebilir mi? Uzay keşiflerinde teknolojinin rolü ne kadar olmalı?

Neden eleştirilmelidir?

Ekip içinde eşit koşullar yaratılmadı mı? Keşiflerin ne kadarının teknolojiye bağlı olduğuna dair bir eleştiri getirilebilir mi?

2. VAKA

VAKA DİJİTAL SANAT YARIŞMASI

Bir dijital sanat yarışmasında, genç bir sanatçı yarışmaya katılır. Bu sanatçı, yapay zekâ kullanarak tasarımlarını çok hızlı ve mükemmel şekilde yapmaktadır. Diğer sanatçılar, yapay zekânın yaratım sürecini ne kadar etkilediğini sorgular ve bu tarz bir teknoloji kullanımının gerçek sanatçılara haksızlık olduğunu savunurlar.

ELEŞTİRİ KARTI

Kim eleştirebilir?

Diğer sanatçılar mı, jüri üyeleri mi, izleyiciler mi?

Nasıl eleştirilebilir?

Yapay zekâ kullanımı, sanatın değerini mi düşürüyor? Sanatçı, yaratacağı eseri kendi elleriyle mi yapmalı?

Neden eleştirilmelidir?

Teknolojinin rolü, sanatın gerçek anlamını değiştiriyor mu? Yarışma, sanatı nasıl tanımlar? Bu teknolojinin kullanımı ne kadar adil?

3. VAKA

DENİZ KIZININ MÜZİK YARIŞMASI

Bir deniz kızı, insanların dünyasında bir şarkı yarışmasına katılır. Ancak, bazı seyirciler, deniz kızının su altı avantajlarını kullanarak haksız rekabet yaptığını düşünür.

ELEŞTİRİ KARTI

Kim eleştirebilir?

Seyirciler mi, jüri mi, diğer yarışmacılar mı?

Nasıl eleştirilebilir?

Haksız rekabetten dolayı mı eleştirilir, yoksa şovdaki performansının özgün olmaması mı eleştirilir?

Neden eleştirilmelidir?

Yarışmanın adaletli olmaması ya da eşit koşullarda yapılmaması gerekçe olabilir mi?

4. VAKA

YÜZEN ŞEHİR

Bir grup bilim insanı, deniz üzerinde yüzen bir şehir inşa eder. Şehirde çok lüks yaşam şartları sunulurken, etrafındaki adalarda yaşayan insanlar ise kıt kaynaklar ve zorlu yaşam koşullarıyla mücadele etmektedir. Yüzen şehir sakinleri, adalıların durumu hakkında hiçbir şey bilmezken, adalılar bu durumu bir haksızlık olarak görmektedir.

ELEŞTİRİ KARTI

Kim eleştirebilir?

Adada yaşayan insanlar mı, yüzen şehrin sakinleri mi, bilim insanları mı?

Nasıl eleştirilebilir?

Yüzen şehirdeki zengin yaşam, adaletsizliğe yol açıyor mu? Adada yaşayan insanlar bu durumu nasıl eleştirebilir?

Neden eleştirilmelidir?

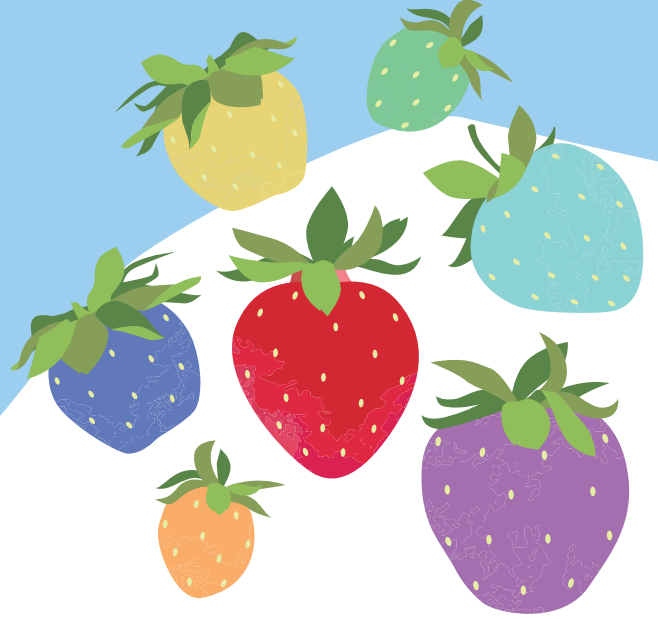

Kaynakların eşit paylaşılması, adalarda yaşayanların yaşamını zorlaştırıyor olabilir. Bu durumu, adalıların sesi olmadan çözmek adaletli mi?

5. VAKA

RENK DEĞİŞTİREN ÇİLEK

Bir çiftçi, renk değıştiren çilekler yetiştirmeyi başarır. Çilekler, yenildiğinde farklı renklerde ışıklar saçarak ışıldar. Bazı insanlar bu çileklerin genetik mühendislik ile yaratıldığını ve doğada var olmayan bir şekilde üretildiğini söylerler. Diğerleri ise bu yeni çileklerin sadece eğlenceli bir buluş olduğunu düşünür.

ELEŞTİRİ KARTI

Kim eleştirebilir?

Çiftçi mi, çevreciler mi, çilekleri yiyen insanlar mı?

Nasıl eleştirilebilir?

Çileklerin genetik mühendislik ile üretilmesi, doğaya zarar veriyor olabilir mi? Çilekler eğlenceli, ama sağlığa zararlı olabilir mi?

Neden eleştirilmelidir?

Genetik mühendislik doğadaki dengeyi bozabilir. Bu teknoloji, sadece eğlenceli bir ürün mü yaratıyor, yoksa doğaya zarar mı veriyor?

ETKİNLİK 58: Eleştiri Timleri

Merhaba Eleştiri Timleri!

Bugün sizlerle zorlu, eğlenceli ve bir o kadar da önemli bir görevde birlikte çalışacağız. Hepiniz, birbirinden farklı ve ilginç senaryoları analiz etmek, doğruları ortaya çıkarmak ve yapıcı eleştirilerle dünyayı daha iyi bir yer hâline getirmek için görevlendirildiniz!

Kediler, süper güçleri olan çocuklar ve hatta uzaylılar... Hepsi, sizin keskin gözlerinize ve güçlü eleştiri yeteneklerinize ihtiyaç duyuyor. Amacımız, sadece hataları bulmak değil, aynı zamanda daha iyi ve adil bir yol göstermek! Çünkü bir eleştirmenin en önemli görevi hem tarafsız hem de yapıcı olabilmektir.

Unutmayın:

- Tarafsız olun! Kimseyi incitmeden doğruları söyleyin.
- Yapıcı olun! Sadece yanlışları değil, çözüm önerilerini de dile getirin.
- Gerçeklerle konuşun! Eleştirilerinizi örneklerle ve sağlam argümanlarla destekleyin.

Bu görevde, herkesin görüşleri önemli. Grup arkadaşlarınızla bir ekip gibi çalışarak fikirlerinizi birleştirin ve eleştiri dünyasında parlayın! En iyi eleştiri yapan tim, “**Eleştiri Şampiyonu**” unvanını kazanacak.

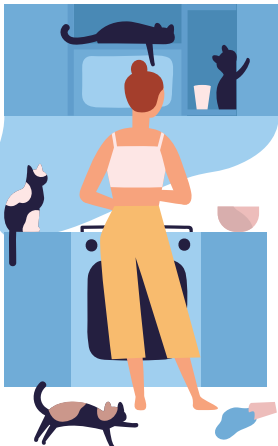
Senaryo 1: Kedi Yaşam Rehberi

Bir grup akıllı kedi, insanların sağlık ve mutluluk seviyesini artırmak için evcil hayvanlık rollerini bırakmaya karar verir. Kediler, **“Kedi Yaşam Rehberi”** adında bir program başlatır. Bu rehberde, insanlara

daha iyi bir uyku düzeni oluşturmaları, her gün egzersiz yapmaları ve organik yiyecekler tüketmeleri gibi öneriler sunulmaktadır.

Kediler, önerilerini **“zorunlu kılmak”** amacıyla insanları sürekli takip ederler. Bir insan dondurma yediğinde kedi yüksek sesle **“Yanlış! Sağlıksız!”** diye miyavlamaya başlar. Kediler, insanlar işlerini bitirmeden eğlenmeye başladığında, onların odaklanmasını sağlamak için dikkat dağıtıcı oyuncaklarını saklar. Kediler, insanların özgürce seçim yapma haklarına müdahale ederek onları planlarını uygulamaya zorlar. Kedilerin uyguladığı bu program zamanla sağlıklı beslenme ve odak süresini uzatma konusunda etkili olmaya başlar.

Bir grup insan, kedilere teşekkür eder ve sağlıklarının gerçekten düzeldiğini söyler. Ancak bazı insanlar, kedilerin bu dayatmacı yaklaşımı yüzünden strese girdiğini iddia eder. **“Özgür irademizi elimizden aldılar.”** diyenler de vardır. Kediler ise insanlara **“Eğer sizi düşünmesek böyle şeyler yapmazdık!”** diye savunma yapar.

Eleştiri yapacak kişi: _____

Eleştirilecek yönler:

Güçlü Yönler: _____

Zayıf Yönler: _____

Yapıcı Eleştiri: _____

Eleştiri Yöntemleri:

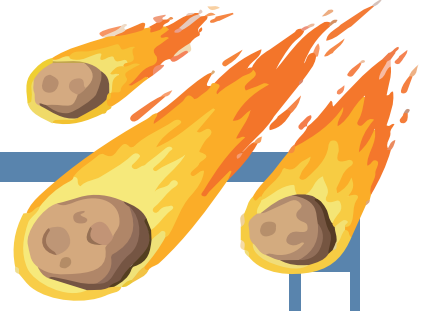
Tarafsızlık: _____

Gerçekler ve Örnekler: _____

Senaryo 2:

Çocukların Süper Güç Kazanması

Bir okul pikniği sırasında çocuklar, bir gök taşından yayılan garip bir ışıktan etkilenir ve süper güçler kazanır. Güçlerini hemen keşfetmeye başlayan çocuklardan bazıları uçabilirken, bazıları nesneleri zihinleriyle hareket ettirir. İlk başta çocuklar güçlerini kullanarak çevrelerindeki sorunları çözmeye çalışır. Okulda bir kavga çıktığında öğrenciler süper güçlerini kullanarak kavgaları sonuştururlar.

Bazı öğrenciler ise ihtiyacı olan kişilere yardım ederler. Ama gün geçtikçe can sıkıcı durumlar da ortaya çıkar. Mesela, Emre adında bir çocuk, telekinezi gücüyle kantinde sıra

beklemeden istediği yiyeceği alır. Bu durum, diğer öğrenciler

arasında haksızlık olarak değerlendirilir.

Ayşe, süper hızını okul yarışlarında birinci olmak için kullanır. Bu durum diğer yarışmacıları rahatsız eder. Can, sınıf arkadaşlarını eğlendirmek için dev bir top oluşturur ve sınıfta patlatır. Bu olay bir öğrencinin yaralanmasına neden olur.

Öğrenciler arasında bir tartışma başlar: Süper güçler iyilik için mi, yoksa sadece eğlence için mi kullanılmalı? Bazı öğrenciler, süper güçlerin kötüye kullanılmasının büyük tehlikelere yol açabileceğini savunur. Bu sırada, bir öğretmen öğrencilere, **“Büyük güç, büyük sorumluluk getirir!”** diyerek müdahale eder.

Eleştiri yapacak kişi: _____

Eleştirilecek yönler:

Güçlü Yönler: _____

Zayıf Yönler: _____

Yapıcı Eleştiri: _____

Eleştiri Yöntemleri:

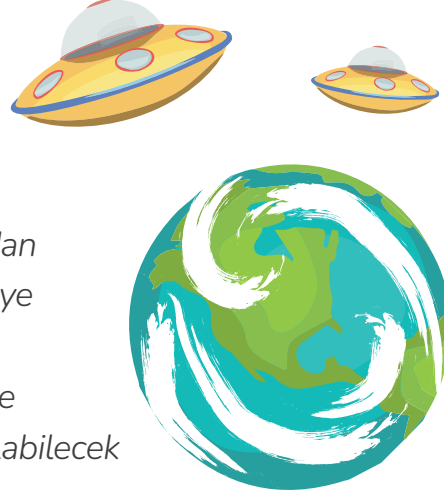
Tarafsızlık: _____

Gerçekler ve Örnekler: _____

Senaryo 3: Uzaylıların Dünya'ya Gelmesi

Galaksiler arası barış ve gelişim projesinin lideri olan bir grup uzaylı, Dünya'ya iniş yapar. Kendilerine **“Nebulyanlar”** diyen bu grup, galaksilerindeki en gelişmiş uygarlıklardan biri olduklarını ve insanlığa yardım etmeye geldiklerini söyler. Nebulyanlar, enerji sorunlarını çözmekten iklim değişikliğiyle mücadeleye kadar birçok alanda kullanılabilecek ileri teknolojilerini tanıtır.

Nebulyanlar, tarım yöntemlerini tamamen ortadan kaldırıp, kendi geliştirdikleri **“Nebulyum”** adında sentetik bir yiyeceği insanlara sunmak ister. Ancak bu durum, birçok kültürün geleneksel yemek tariflerinin kaybolmasına yol açacaktır. Nebulyanlar, Dünya'daki tüm kültürlerin eski çağlardan kalma ve artık işlevsiz olduğunu savunur. Kendi galaksilerindeki tek kültür sisteminin, evrenin daha ileri bir seviyeye ulaşması için en uygun yol olduğunu iddia ederler. Nebulyan teknolojisi çok faydalı olsa da bu teknolojiyi anlamak ve bağımsız kullanabilmek için yeterli bilgi paylaşımı yapılmaz. İnsanlar, bu teknolojilere bağımlı hâle gelecektir.

Bazı insanlar Nebulyanlara hayranlık duyar ve **“Onların yöntemleri her konuda bizden daha üstün.”** derler. Diğerleri **“Bu, kültürümüzü ve değerlerimizi yok ediyor.”** diye karşı çıkar. Nebulyanların lideri Neburo, **“Amacımız sizi daha ileriye taşımak, direnmeniz insanlık için bir kayıp olur!”** diyerek kendini savunur.

Dünya liderleri arasında, Nebulyanlarla iş birliği yapılıp yapılmaması konusunda büyük bir tartışma başlar.

Eleştiri yapacak kişi: _____

Eleştirilecek yönler:

Güçlü Yönler: _____

Zayıf Yönler: _____

Yapıcı Eleştiri: _____

Eleştiri Yöntemleri:

Tarafsızlık: _____

Gerçekler ve Örnekler: _____

ETKİNLİK 59: Eriyen Saatler

Merhaba Sanat Dedektifi!

Bugün gizemli bir dünyaya adım atıyoruz. Salvador Dali'nin ünlü eseri "Eriyen Saatler" bizi bekliyor! Bu tablo, zamanda bir yolculuk gibi... Ama sırlarla dolu!

Saatler neden eriyor? Bu manzara bize ne anlatmak istiyor? İşte bu soruların cevabını bulmak için dedektif gözlerimize ve yaratıcı düşüncelerimize ihtiyaç var!

Sanat eleştirisi dünyasında yolculuğa çıkarken Feldman Modeli bizim haritamız olacak:

- **Tanımlama:** Tabloya dikkatlice bakacağız ve tüm detayları keşfedeceğiz.
- **Çözümleme:** Renkler, şekiller ve çizgiler arasındaki gizli mesajları arayacağız.
- **Yorumlama:** Dali'nin bu tabloyu neden yaptığını ve bize ne anlatmak istediğini düşüneceğiz.
- **Yargı:** Kendi görüşlerimizi ve hissettiklerimizi paylaşacağız.

Bugün sadece bir tabloya bakmayacağız, onun içine dalacağız ve sanatçının aklındaki dünyayı keşfedeceğiz! Senden istenen, özgürce hayal kurman ve düşündüklerini paylaşman. Unutma, bu yolculukta yanlış cevap yok! Çünkü her görüş, bu eserin sırrını çözmeye bir adım daha yaklaştıracak.

Haydi, sanat dedektifi! Büyülü ve eriyen saatlerin gizemini çözmek için gözlerimizi keskinleştirelim, kalplerimizi açalım ve Dali'nin dünyasına adım atalım.

Eserde düz mü, yoksa eğri çizgiler mi ağırlıkta?

Hangi renkler öne çıkıyor? Renkler nasıl hissettiriyor?

Nesneler gerçek büyüklüklerinde mi, yoksa farklı mı görünüyor?

Sanatçı bu eserde ne anlatmak istiyor olabilir?

Saatlerin erimiş görünümünü sizde nasıl bir his uyandırıyor?

Eseri beğendiniz mi? Hangi yönünü sevdiniz?

Bu tabloyu evde bir yere asmaktan hoşlanırmıydınız?

ETKİNLİK 60: Uzayda Yaşam

Bugün seni bir yolculuğa davet ediyoruz: uzaya!

Düşün, gelecekte insanlar Mars'ta bir koloni kurmuşlar. Peki, bu nasıl mümkün olabilir? Uzayda yaşamak gerçekten hayal mi, yoksa yakın gelecekte gerçek mi olacak?

Bu etkinlikte, birlikte bu soruları keşfedecek; uzayda yaşamın insanlık için ne ifade ettiğini tartışacağız. Yazarın fikirlerini dikkatlice inceleyecek; kendi düşüncelerini paylaşacak ve belki de geleceğin bilim insanları, mühendisleri ya da kâşifleri olarak eleştireceksin.

Hazırsan, uzayın derinliklerinde bir yolculuğa çıkalım ve bu büyük maceraya eleştirel bir gözle bakalım!
Aşağıdaki metni okuyarak sorulara cevap ver. Unutma, bilimsel yazılar da eleştirilebilir!

Günümüzde uzay araştırmaları, insanlık için devrim niteliğinde bir fırsat sunuyor. Gelişen teknoloji ve artan bilimsel

bilgiler sayesinde, uzayda yaşam kurma hayali daha önce hiç olmadığı kadar yakın. Birçok bilim insanı, gezegenler arası seyahatlerin ve uzay kolonilerinin gelecekte gerçek olacağına inanıyor. Bu gelişme hem insan türünün hayatta kalması hem de bilimsel araştırmalar açısından büyük bir potansiyel taşıyor.

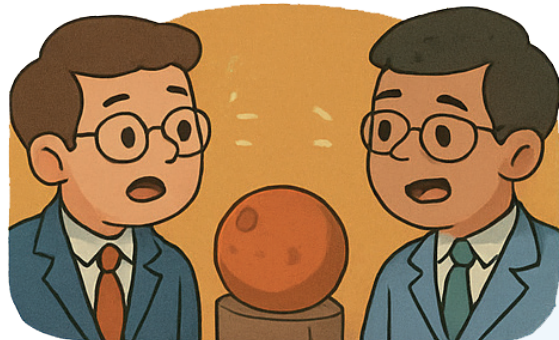

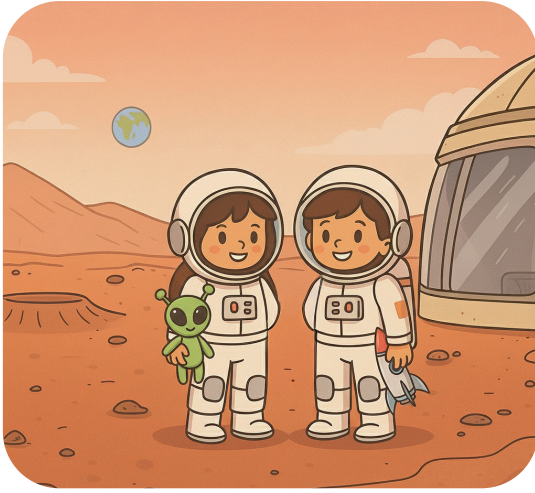
İlk olarak, uzayda yaşam kurma fikri, insanlığın yeryüzündeki kaynaklardan bağımsız hâle gelmesi anlamına geliyor. Bugün dünya üzerindeki doğal kaynaklar hızla tükeniyor ve birçok ekosistem tehdit altında. Uzayda yeni yaşam alanları inşa etmek, bu kaynak sıkıntısının çözülmesi için en önemli adım olabilir. Örneğin, Mars'ta kurulacak bir koloni, Dünya üzerindeki kaynakların korunmasını sağlayabilir ve insanları daha sürdürülebilir bir yaşama yönlendirebilir. Yapılan bazı araştırmalar, Mars'ın yüzeyinde su buzu bulunduğunu ve bu suyun, kolonilerin kurulmasında kullanılabileceğini gösteriyor.

Bununla birlikte, uzaya yapılacak uzun süreli yolculukların getireceği zorluklar da göz

ardı edilemez. Uzayda yaşam kurmanın önündeki en büyük engel, gezegenin atmosferi ve çekim gücü ile ilgili sorunlar olacaktır. Ancak yapılan araştırmalar, uzaya seyahat eden insanların yaşamsal ihtiyaçlarını karşılayacak teknolojilerin hızla geliştirildiğini ve bu engellerin aşılabileceğini gösteriyor. Uzun yıllardır süren çalışmalar, bu teknolojilerin yakında uygulanabilir hâle geleceğini ve insanları başka gezegenlere taşımının imkânsız olmadığını ortaya koyuyor.

Bazı bilim insanları ise uzayda yaşam kurma fikrinin gerçekçi olmadığını savunuyor. Bu eleştiriler genellikle, teknolojinin henüz yeterli olmadığına, uzayda sürdürülebilir yaşam için gerekli olan her türlü kaynağın temin edilemeyeceğine ve insanların

başka bir gezegende yaşamaya alışmalarının çok uzun bir süre alacağına odaklanıyor. Bu eleştiriler doğru olabilir, ancak bazı uzmanlar bu engellerin aşılmasının çok uzak bir gelecekte değil, çok yakında mümkün olacağına inanıyor.

Bununla birlikte, uzayda yaşam kurma fikrinin, insanlığın sadece Dünya'dan değil, tüm evrenden faydalanabilmesi anlamına geldiği unutulmamalıdır. Evrenin çeşitli yerlerinde bulunan kaynaklar, insanlık için sonsuz bir potansiyel sunuyor. Bugün kullanılan enerji kaynakları,

yakın gelecekte tükenmeye başlayacakken, uzayda mevcut olan farklı kaynaklar insanlığın enerjisini karşılayabilecek kapasiteye sahiptir. Mars'ta bulunan zengin mineraller, enerji üretiminde kullanılabilir ve dünya üzerindeki enerji sorunlarına çözüm olabilir.

Sonuç olarak, uzayda yaşam kurma fikri, insanların hayatta kalması ve daha sürdürülebilir bir yaşam sürmesi için büyük bir fırsat sunuyor. Bu fırsat hem teknoloji hem de bilimsel araştırmalar sayesinde giderek daha ulaşılabilir hâle geliyor. İnsanlık, uzayda yeni bir başlangıç yapabilir ve bu, sadece bugünkü dünyamızın sınırlarını aşmakla kalmayacak, aynı zamanda gelecekteki nesillere daha sağlıklı ve verimli bir yaşam sunacaktır. Uzayda yaşam kurma fikri, insanlık için gerçek bir devrim yaratabilir.

Eleştirel Sorular:

Metnin amacını belirleme:

Yazarın, uzayda yaşam kurma fikri hakkında vermek istediği ana mesaj nedir? Yazar, bizi bu konuda nasıl ikna etmeye çalışıyor?

Metindeki argümanların geçerliliğini sorgulama:

Yazarın sunduğu argümanlar ne kadar geçerli? Özellikle “Uzayda yaşam kurma fikrinin insanlık için gerçek bir devrim yaratabileceği” iddiası ne kadar dayanaklı? Yazar, bu fikrin geçerliliğini desteklemek için hangi verileri sunuyor ve bu veriler ne kadar güvenilir? Örneğin, “Mars’ta bulunan zengin mineraller enerji üretiminde kullanılabilir.” iddiası geçerli mi, yoksa basit bir varsayım mı?

Bütün metni ele alma:

Metnin bütününe bakıldığında, yazarın ortaya koyduğu fikirlerin tutarlılığı nasıl? Metnin başında, uzayda yaşamın potansiyel faydalarından bahsedilirken, ilerleyen bölümlerde bununla çelişen noktalar var mı? Örneğin, uzayda yaşam kurma fikrinin “çok yakın” bir gelecekte mümkün olacağına dair fazla iyimser bir dil kullanılmış. Bu iddia, metnin geri kalanındaki argümanlarla uyumlu mu?

Metinde verilmeye çalışılan mesajları arama:

Metinde yazarın uzayda yaşam kurma konusunda verdiği mesajlar nelerdir? Yazar bu mesajları verirken hangi dil ve üslubu kullanıyor?

Metindeki ön yargıları kavrama:

Yazarın, uzayda yaşam kurma fikri ile ilgili olarak olumlu bir bakış açısı sergileyip sergilemediği nasıl anlaşılabilir? Yazarın bakış açısı metinde nasıl yansıtılıyor ve bu bakış açısı objektif mi, yoksa kişisel bir görüş mü?

Alternatif sonuçlar ve öneriler:

Yazar, uzayda yaşam kurma fikrinin sadece olumlu sonuçlarını mı vurguluyor? Alternatif sonuçlar ya da olumsuz senaryolar da ele alınmış mı? Eğer ele alınmamışsa bu durum metnin bir eksikliği olabilir mi?

ETKİNLİK 61: Zaman Makinesi

Sevgili Zaman Gezgini,

Tarih, insanlığın geçmişte yaşadığı olayların ve deneyimlerin kaydedildiği, bugünüme ışık tutan canlı bir kaynaktır. Şimdi, sen bu zaman yolculuğunda birtakım duraklarda duracak ve önemli bir görev üstleneceksin. Eğer bu görevde, mantıksal hatalar (safsata) yaparsan tarihteki olayların akışını değiştirip büyük bir karmaşaya yol açabilirsin. O yüzden çok dikkatli olman gerek. Karmaşaya yol açmamak için zaman yolculuğun boyunca her durakta karşılaştığın senaryolarda mantık hatalarını bulup düzeltmek senin görevin.

Hazır mısın?

Görev:

Durak 1

Matbaa icat edilmeden önce, insanlar hiç kitap okuyamazdı çünkü kitap yoktu.

Görev: Safsatayı tespit et ve düzelt.

Durak 2

Oğuz Kağan güçlüydü çünkü herkes onu güçlü diyerek överdi.

Görev: Safsatayı tespit et ve düzelt.

Durak 3

Plastik atıklar okyanuslara zarar veriyor, bu yüzden bütün çevre sorunlarının sebebi plastik atıklardır.

Görev: Safsatayı tespit et ve düzelt.

Durak 4

Bir ampul yanmıyorsa, kesinlikle elektrik hiç gelmiyordur.

Görev: Safsatayı tespit et ve düzelt.

Durak 5

Eğer bir yiyecek organikse, kesinlikle sağlıklıdır.

Görev: Safsatayı tespit et ve düzelt.

Durak 6

Eğer bir grafikte yükselme varsa, o zaman her şey daha iyiye gidiyordur.

Görev: Safsatayı tespit et ve düzelt.

Durak 7

Yapay zekâ hiç yanlış yapmaz, çünkü her şeyi doğru şekilde hesaplar.

Görev: Safsatayı tespit et ve düzelt.

Durak 8

Her şey dijitalleşiyor, kitaplar artık tamamen gereksiz.

Görev: Safsatayı tespit et ve düzelt.

Durak 9

Bir kişi çok iyi bir konuşmacıysa, her konuda uzman olduğu anlamına gelir.

Görev: Safsatayı tespit et ve düzelt.

Durak 10

Robotlar, insanları hiç üzmez çünkü onlar duygusal değil.

Görev: Safsatayı tespit et ve düzelt.

Durak 11

Eskiden haritalar yanlış çizildiği için insanlar dünyanın düz olduğunu düşünürdü.

Görev: Safsatayı tespit et ve düzelt.

Durak 12

Bir hayvan uçuyorsa, mutlaka kuştur.

Görev: Safsatayı tespit et ve düzelt.

Durak 13

İpek Yolu olmasaydı, hiçbir medeniyet gelişemezdi.

Görev: Safsatayı tespit et ve düzelt.

Durak 14

Deniz suyunu kaynatarak içme suyu elde ediyorsak, o zaman bütün su problemleri çözülür.

Görev: Safsatayı tespit et ve düzelt.

Durak 15

Mıknatıslar elektrik üretiyorsa, her mıknatıs kendi başına bir elektrik kaynağıdır.

Görev: Safsatayı tespit et ve düzelt.

Oyun Sonu Tartışması:

- En zorlandığın durak hangisiydi?
- Safsataları fark ettiğinde, metnin anlamı ve doğruluğu hakkında ne düşündün?
- Safsataları tespit etmek gelecekteki düşünme becerilerine nasıl katkı sağlar?

ETKİNLİK 62: Eleştiri Ustası

Hepimizin hayatında eleştirilerle karşılaştığımız veya başkalarına geri bildirim verdiğimiz anlar olmuştur. Ama doğru eleştiri yapmanın ve almanın da bazı altın kuralları var! İşte biz bugün bu kuralları öğrenecek ve uygulayacağız.

Unutma, eleştiri bir başkasını yargılamak ya da suçlamak için değil, daha iyiye ulaşmak, çözüm bulmak ve birbirimize destek olmak içindir. Bu yüzden bugün hayal gücünü kullanacak, sıra dışı senaryolara dalacak ve en yapıcı eleştiri yapan **“eleştiri ustası”** olmaya çalışacaksın.

Bunun için aşağıda yer alan kuralları dikkate alman gerekiyor. Kurallara en çok uyan en kıdemli eleştiri ustası olur!

Önce kendini eleştirmek:

Kendini de gözden geçir.

Bir kişiyi asla bir başkasının yanında eleştirmemek:

Eleştirini bireysel yapmaya özen göster.

Oyuncuya değil topa vurmak:

Kişiyi değil yapılan işi eleştir.

Eleştirinin nedenini ortaya koymak:

Neden eleştirdiğini açıkla.

Genelleme yapmaktan kaçınmak:

“Hep böyle yapıyorsun!” gibi ifadelerden uzak dur.

Eleştiriye çok gecikmekmeden iletmek:

Zamanında yap, olay eskimesin.

Geçmiş hataları gündeme getirmemek:

Eskiye karıştırma.

Eleştiriye konu olan davranışın nasıl düzeltileceği konusunda anlaşmak:

Yapıcı ol.

Olayı bitirmesini bilmek:

Eleştiriye, olumlu bir geri bildirimle başlatıp ardından düzeltme noktalarını belirt ve sonrasında yeniden olumlu bir mesajla kapat.

**Hazır mısın? Dinozorlar, uzaylılar
ve tatlılar seni bekliyor!**

Senaryo 1: Dinozorlar ve Karmaşa İçindeki Futbol Maçı

Dinozorlar arasında büyük bir futbol turnuvası düzenleniyor. Ancak kurallar konusunda büyük bir kargaşa var. T-Rex, kolları kısa olduğu için sadece kafasıyla oynamakta ısrarcı ve topu ağızıyla taşıyor. Velociraptor ise rakip takımın oyuncularını yakalayarak sürekli oyundan dışlıyor. Stegosaurus, kalkanlarını kullanarak tüm oyuncuları engelliyor ve sahada hareket edemeyen bir kalabalık yaratıyor. Bazı dinozorlar birbirlerini eleştirirken, bazıları “Bizim için fazla karışık!” diyerek kuralları tamamen gözden geliyor. Turnuvanın sonunda herkes oyundan mutsuz bir şekilde ayrılıyor, ancak kimse sorunu açıkça konuşmuyor.

Sorun:

Dinozorların birbirine geri bildirim verirken yeterince açık ve dürüst olmadıkları, oyunun kurallara göre oynanmadığı bir ortam.

Eleştiri Yöntemi:

- Dinozorların birbirlerine kurallar konusunda nasıl geri bildirim verebileceği üzerine düşün.
- Oyunun neden herkes için adil olması gerektiğini ve ortak kuralların takım oyununu nasıl güçlendireceğini açıkla.
- Dinozorların “kurallar karmaşık” mazereti üzerinde durarak bu mazeretin ne kadar geçerli olduğunu sorgula.

Eleştiri Metnin:

Senaryo 2: Bisiklet ve Gizemli Çıkmaz Yol

Arkadaş grubundan bir çocuk, yeni aldığı bisikletiyle sürekli olarak aynı çıkmaz yola giriyor. Fakat ilginç bir şekilde, yolu değiştirmek yerine frenleri yanlış zamanda kullanıyor, ani dönüş yapıyor ve tekrar aynı çıkmaza giriyor. Her turunda “Bisiklet sürme konusunda harikayım!” diye bağırarak kendini övüyor. Çocuğun bu davranışını gören arkadaşları başlangıçta ona yardım etmeye çalışsa da bir süre sonra yorulup kenara çekiliyorlar. Ancak çocuk hâlâ aynı çıkmaz yolda dolaşmaya devam ediyor ve “Beni kıskanıyorsunuz!” diyerek hatalarını kabul etmiyor.

Sorun:

Çocuğun kendi hatalarını fark edememesi ve arkadaşlarının motivasyonunu düşürmesi.

Eleştiri Yöntemi:

- Çocuğun bu davranışının diğerlerini neden etkilediğini açıkla.
- Kendi öğrenme sürecini paylaşarak çocuğun özgüvenini kırmadan, daha dikkatli olmasını nasıl sağlarsın?
- Çocuğun, diğerlerinin kendisine yardım etmeyi bırakmasının arkasında yatan nedeni sorgulamasını nasıl sağlarsın?

Eleştiri Metnin:

Senaryo 3: Sıra Dışı Bir Tatlı

Arkadaşın mutfakta yaratıcı olmak adına bir tatlı yapmaya girişti. Şeker yerine tuz koymayı denedi ve **“Bunu kimse akıl edemez!”** diyerek kendisini övdü. Tatlının tadı oldukça tuhaf oldu. Ayrıca, unu tarifte gerekenden üç kat fazla koydu ve tatlı kabarak fırından taştı. Bu mutfak deneyini gören herkes şaşırdı, ama arkadaşın **“Yaratıcılık eleştirilemez!”** diyerek hiçbir hatasını kabul etmiyor ve kendi fikrinin mükemmel olduğunu savunmaya devam ediyor.

Sorun:

Arkadaşının geri bildirimleri tamamen reddetmesi ve yaratıcılığı gerekçe göstererek yapıcı eleştiriye kapalı olması.

Eleştiri Yöntemi:

- Arkadaşına mutfaktaki temel ilkelere uyarak yeni tarifler denemesi gerektiğini nasıl anlatırsın?
- Onun yaratıcı fikirlerini küçümsemeden, bu fikirlere nasıl rehberlik edersin?
- Tatlının sonuçlarına dair gözlemlerini nasıl paylaşabilirsin?

Eleştiri Metnin:

Senaryo 4: Hikâye Tutkusu ve Arkadaşlık Testi

Bir arkadaşınız gruptaki sohbetlerde sık sık hikâyeler anlatıyor. Hikâyeleri ilginç, ama bazen konuyu dağıtıyor ve herkesin sözünü kesiyor. Grup arkadaşları sırayla konuşmaya çalışıyor, o ise sürekli olarak kendi hikâyeleriyle sohbeti ele geçiriyor. Gruptan birkaç kişi ona **“Senin hikâyelerin artık yorucu olmaya başladı!”** dediğinde, **“Sizin konuşmalarınız benim kadar ilginç değil!”** diyerek savunmaya geçiyor. Bu durum, gruptaki diğer arkadaşların ona olan ilgisini kaybetmesine neden oluyor.

Sorun:

Arkadaşının başkalarını dinlemeden, sürekli kendi hikâyelerini ön planda tutması, gruptaki dengeyi bozması.

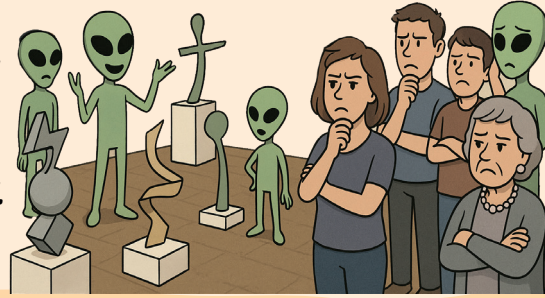
Eleştiri Yöntemi:

- Arkadaşına, başkalarını dinlemenin grup dinamiği açısından neden önemli olduğunu açıkla.
- Onun hikâyelerine değer verdiğinizi belirtirken, grup içi iletişimde nasıl bir denge sağlanabileceği üzerine önerilerde bulun.
- Ona, başkalarının geri bildirimlerini dikkate almayı nasıl önerirsin?

Eleştiri Metnin:

Senaryo 5: Uzaylıların Sanat Sergisi ve Eleştirisi

Uzaylılar, dünyaya gelip sanat eserlerini bir müzede sergiliyor. Ancak, bu eserler dünyalılar için oldukça kafa karıştırıcı. Heykellerin bir kısmı fiziksel olarak dengede duramıyor ve bir dokunuşla devriliyor. Resimlerin yarısı boş, diğer yarısı ise tamamen karanlık renklerden oluşuyor. Uzaylılar, **“Bizim galaksimizde bu sanat tarzı çok popüler!”** diyerek eserlerini savunuyor. İnsanlar sergiyi anlamakta zorlanıyor ve hayal kırıklığına uğruyorlar. Uzaylılar, insanların tepkisini **“Onlar sanattan anlamıyor!”** diyerek görmezden geliyor.

Sorun:

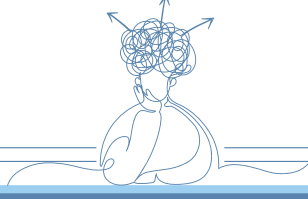
Uzaylıların, geri bildirimlere kapalı bir şekilde kendi sanatsal anlayışlarını dayatmaları ve iletişim eksikliği.

Eleştiri Yöntemi:

- Uzaylılara, kültürel farklılıkların sanat algısını etkilediğini nasıl anlatabilirsin?
- Sergiyi daha anlaşılır ve ilgi çekici hâle getirmek için ne gibi önerilerde bulunabilirsin?
- Geri bildirimlere kapalı olmaları durumunda karşılaşılabilecekleri zorlukları nasıl ifade edersin?

Eleştiri Metnin:

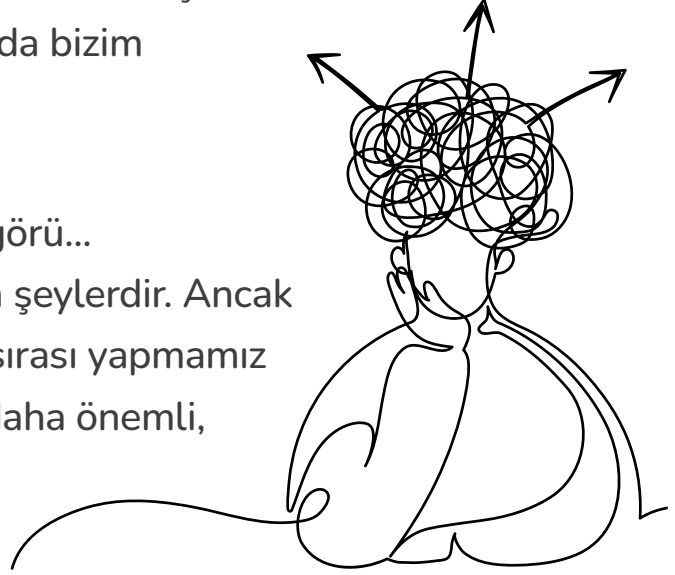
ETKİNLİK 63: Kendi Karakterimizi Oluşturuyoruz

Bugün hep birlikte değerler, kararlar ve bu kararların hayatımıza olan etkileri üzerine düşüneceğiz. Hayatımız boyunca pek çok durumda, bir seçim yapmak zorunda kalırız. Bu seçimleri yaparken, bize yol gösteren şeyler aslında bizim değerlerimizdir.

Peki, nedir bu değerler?

Dürüstlük, cesaret, adalet, empati, hoşgörü...

Bunlar hepimizin hayatında önemli olan şeylerdir. Ancak bazen bu değerler arasında bir öncelik sırası yapmamız gerekir. Mesela, doğruyu söylemek mi daha önemli, yoksa bir arkadaşını zor durumda bırakmamak mı? İşte, bu etkinlikte böyle ikilemlerle karşılaşacaksınız.

Her senaryo, size farklı bir hikâye sunacak. Bu hikâyelerde sizden bir karar vermeniz istenecek. **Ama unutmayın, bu etkinlikte doğru ya da yanlış cevap yok.** Her karar, hangi değerlerin sizin için daha önemli olduğunu ve düşünme biçiminizi gösterir. Öncelikle aşağıdaki senaryoları dikkatle okuyun ve soruları yanıtlayın. Senaryoları okuduktan sonra sizi daha zor bir aşama bekliyor!

Zor Bir Seçim: Arkadaşının Hatalı Davranışını Gizlemek

Durum: Karakterimiz, en yakın arkadaşının hak etmediği halde bir başkasına haksızlık yaparak bir yarışmada galip geldiğini öğreniyor. Ancak arkadaşı bunun fark edilmesini istemiyor ve ona gelip “Bunu kimseye söyleme.” diyor. Karakterin, arkadaşına sadık kalarak durumu gizlemesi mi, yoksa doğruyu mu söylemesi gerektiğine karar vermesi gerekiyor.

Seçenekler:

- ☐ **Sadık Kalmak ve Gizlemek:** (Sadakat ile uyumlu, adalet ile uyumsuz)
- ☐ **Doğruyu Söylemek:** (Adalet ile uyumlu, sadakat ile uyumsuz)

Tartışma Sorusu:

Karakterinizin bu durumda hangi değerleri öne çıkaracağını düşünüyorsunuz? Eğer doğruyu söyleseydi, gelecekte arkadaşlıkları nasıl etkilenebilirdi?

Senaryo 2

Zor Durumda Cesaret Gösterme: Korkutucu Bir Olay

Durum: Karakterimiz, bir akşam işten dönerken bir parkta, birinin zor durumda olduğunu görür. Yardıma ihtiyacı olduğunu gördükleri hâlde etraftaki insanlar yardım etmiyordur. Karakterimiz de korktuğu için yardım etme konusunda çekimser kalır. Karakterin bu durumda cesur olup yardım etmeye karar vermesi gerekiyor.

Seçenekler:

- ☐ **Yardım Etmek:** (Cesaret ve empati ile uyumlu, korku ve kaygı ile uyumsuz)
- ☐ **Yardım Etmemek:** (Korku ve kaygı ile uyumlu, cesaret ve empati ile uyumsuz)

Tartışma Sorusu:

Cesur olmak, bazen tehlikeli olabilir. Ama karakterin yardım etmemesi onun değerleriyle tutarlı mı? Karakter cesaret gösterdiği takdirde, gelecekteki yaşamında ne gibi sonuçlar doğar?

Senaryo 3

Aileyi Seçmek: Kişisel Hayat ve Aile Sorunları

Durum: Karakter, yıllardır almak için çalıştığı ve çok değer verdiği ödülü kazanmıştır. Ancak ailesinin acil bir sorunu vardır ve ödül törenine katılmak yerine, ailesine yardım etmesi gerekir. Bu durumda karakter ailesini mi seçmeli yoksa ödülünü almak için törene mi katılmalı?

Seçenekler:

- ☐ **Ailesini Seçmek:** (Sadakat ve empati ile uyumlu, azim ve bağımsızlık ile uyumsuz)
- ☐ **Ödülünü Almak:** (Azim ve bağımsızlık ile uyumlu, empati ve sadakat ile uyumsuz)

Tartışma Sorusu:

Aileye yardım etmek karakterin değerlerine daha mı uygun? Azim ve bağımsızlık, aileye sadık kalma ile nasıl çelişiyor? Gelecekte hangi seçim, daha sağlam ilişkiler kurmasına olanak tanır?

Çalışkanlık ve Yardımseverlik: Ücretsiz Çalışma Teklifi

Durum: Karakterimizin arkadaşı, okulda çok zorlu bir proje üzerinde çalışmaktadır ve karakterimizden bu projeye gönüllü bir şekilde yardım etmesini istemektedir. Bunun yanı sıra yardım ettiğini de gizlemesini talep etmektedir. Çünkü karakterimizin arkadaşının işini tek başına yapması gerekmektedir. Aksi takdirde projeden ayrılması gerekmektedir. Ancak karakterimizin yardım etmesi de kendi projesinde yapması gereken sorumluluklarını aksatacaktır. Karakterimiz, yardıma ihtiyacı olan arkadaşını mı yoksa sorumluluklarını mı öncelemelidir?

Seçenekler:

- ☐ **Yardım Etmek:** (Yardımseverlik ile uyumlu, çalışkanlık ile uyumsuz)
- ☐ **Yardım Etmemek ve Çalışmak:** (Çalışkanlık ile uyumlu, empati ve yardımseverlik ile uyumsuz)

Tartışma Sorusu:

Yardım etmek, karakterin çalışma şevkini kırabilir mi? Eğer arkadaşına yardım etmezse aralarındaki bağ zayıflar mı? Hangi karar karakterin değerleriyle daha tutarlıdır?

Senaryo 5

Haksızlık ve Adalet: Çalışma Arkadaşının Zor Durumu

Durum: Karakterimiz, bir grup çalışmasında herkesin eşit katkı sağlamadığını görür. Bir arkadaşının, hiç katkı yapmadığını ve grubun başarısından hak ettiğinden daha fazla pay almaya çalıştığını fark eder. Ama grubun lideri olduğu için herkesin aynı şekilde başarılı olmasını sağlamakla yükümlüdür. Karakterin bu durumu nasıl ele alacağı önemli bir ikilem oluşturur.

Seçenekler:

- ☐ **Haksızlığı Ortaya Çıkarmak:** (Adalet ile uyumlu, bağımsızlık ile uyumsuz)
- ☐ **Haksızlığa Göz Yummak:** (Bağımsızlık ile uyumlu, adalet ile uyumsuz)

Tartışma Sorusu:

Adaletli olmak, her zaman kolay olmayabilir. Haksızlık karşısında doğruyu söylemek, karakterin ne gibi sonuçlarla karşılaşmasına yol açabilir? Adaletli davranmak, hem gruptaki diğer arkadaşlarıyla ilişkisini güçlendirebilir hem de karakterin kendine olan güvenini arttırabilir.

Evet senaryolara dair soruları dikkatle cevapladığınıza göre yeni göreve hazırsınız. Bu senaryolarda hep bir değeri öncelemeniz gerekti değil mi? Şimdi size 10 değer sunacağız. Sizin göreviniz bu 10 değeri size göre en önemliden daha az önemliye doğru sıralamanız! Bu sıralamayı yaparsanız bir sonraki göreve başarıyla ulaşabilirsiniz.

- ☐ **Dürüstlük:** Karakter her durumda doğruyu söyler mi, yoksa kolayca yalan mı söyler?
- ☐ **Empati:** Başkalarının duygularını anlar mı ve onlara yardımcı olur mu?
- ☐ **Cesaret:** Zor durumlarda risk alır mı, yoksa güvenli bir yol mu tercih eder?
- ☐ **Bağımsızlık:** Kendi başına karar alır mı, yoksa başkalarına bağımlı mı olur?
- ☐ **Adalet:** Herkese eşit davranır mı, yoksa o da birilerini kayırır mı?
- ☐ **Sadakat:** Arkadaşlarına ve ailesine sadık mıdır, yoksa ihanet eder mi?
- ☐ **Hoşgörü:** Farklı görüşlere açık mıdır, yoksa dar bir bakış açısına mı sahiptir?
- ☐ **Çalışkanlık:** Her işte en iyisini yapmak için çalışır mı, yoksa tembellik mi eder?
- ☐ **Yardımseverlik:** Başkalarına yardım eder mi, yoksa sadece kendi işine mi bakar?
- ☐ **Azim:** Başarıya ulaşmak için tüm zorlukları göze alır mı, yoksa rahat olmak mı ister?

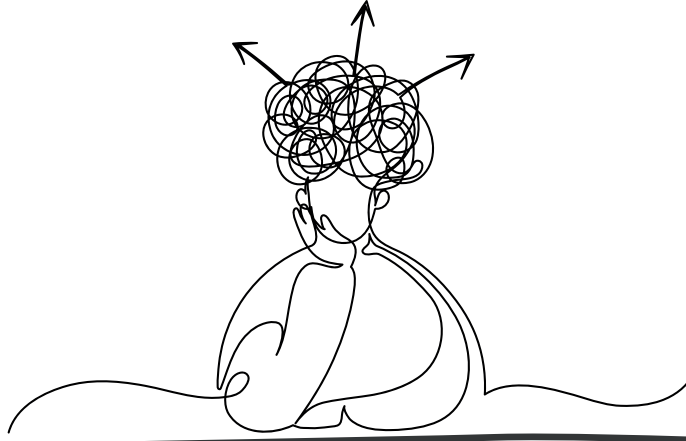
133

Şimdi sıra geldi yeteneklerinizi konuşturmaya! Az önce yaptığınız sıralamalar ve aldığınız kararlar, aslında kim olduğunuz ve hayatta neleri önemseydiğinizle ilgili ipuçları veriyor. Peki, bu sıralamalarla yepyeni bir karakter oluşturmaya ne dersiniz? Hayal gücünüzü serbest bırakın ve benzersiz bir kahraman oluşturun!

Hayal edin: Karakterinizin adı ne? Kaç yaşında? Nerede yaşıyor? Hayatta en çok neyi seviyor ya da neyi değiştirmek istiyor? Ama bu kadarla kalmayacağız! Onu daha yakından tanımak için en temele koyduğu üç değeri de bilmemiz gerek. Yukarıdaki sıralamaya göre karakterinin ilk üç değeri ne olur? Tabii bu seçimlerin güçlü ve zayıf yönlerini de keşfedeceğiz.

Bu karakter, verdiği kararlarla sizin değerlerinizi yansıtan bir ayna gibi olacak. Ama unutmayın, her güçlü yönün bir zayıf yanı olabilir. Cesaret bazen tehlikeye atılmayı, dürüstlük ise zor anlarla yüzleşmeyi gerektirebilir. İşte bu yüzden karakterimizi her yönüyle inceleyeceğiz.

Ve en eğlenceli kısım! Bu harika karakterleri sınıfta tanıtma zamanı geldiğinde, herkesin sizin kahramanınızı nasıl hayal ettiğini görmek çok heyecan verici olacak! Arkadaşlarınızla fikir alışverişi yapabilir, **“Eğer bir özellik değiştirilecek olsaydı, neden değiştirirdiniz?”** gibi sorular üzerinde düşünebilirsiniz.

Karakterimin Adı: -----

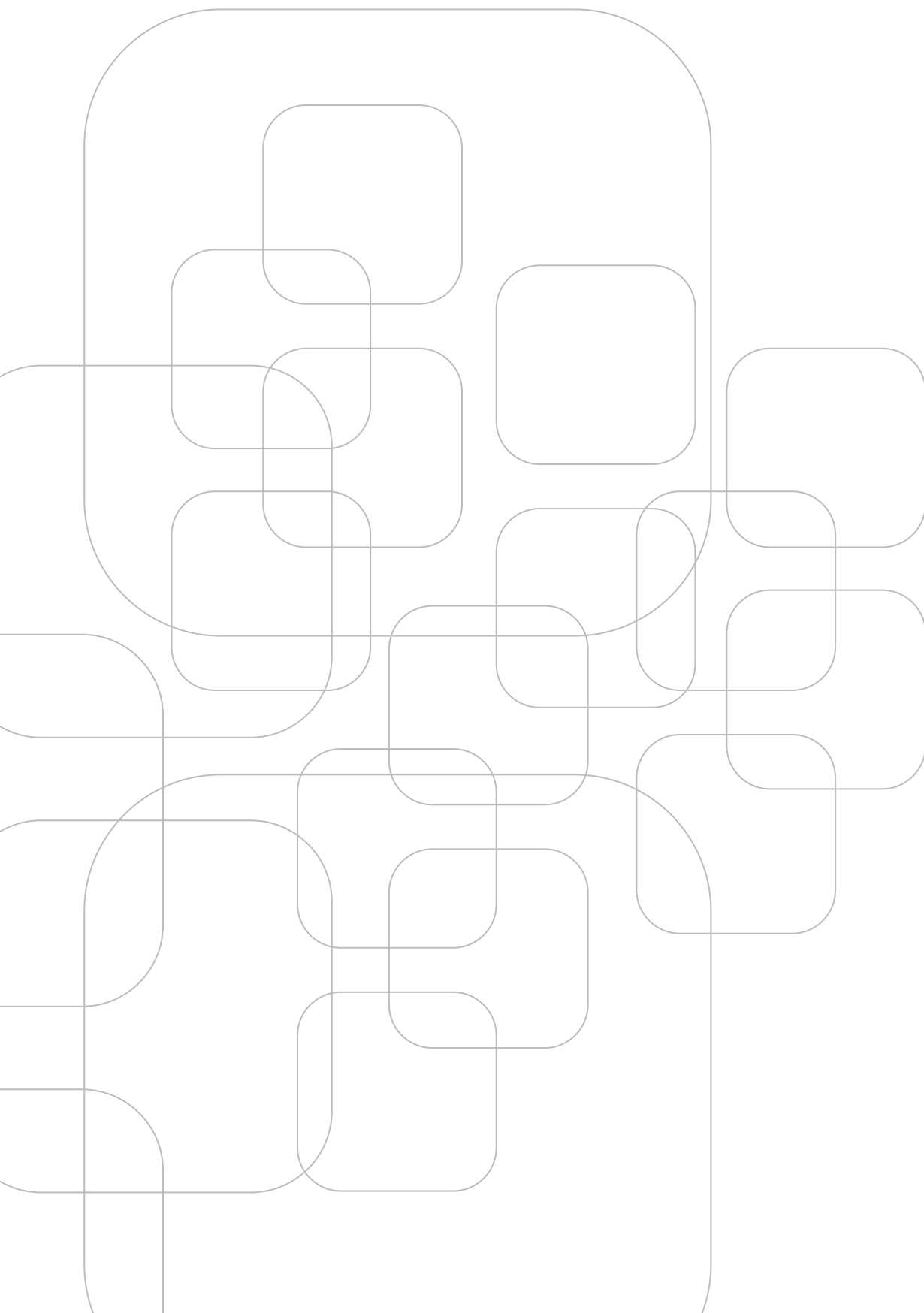
Karakterimin Kişiliğini Belirleyen İlk 3 Özellik:

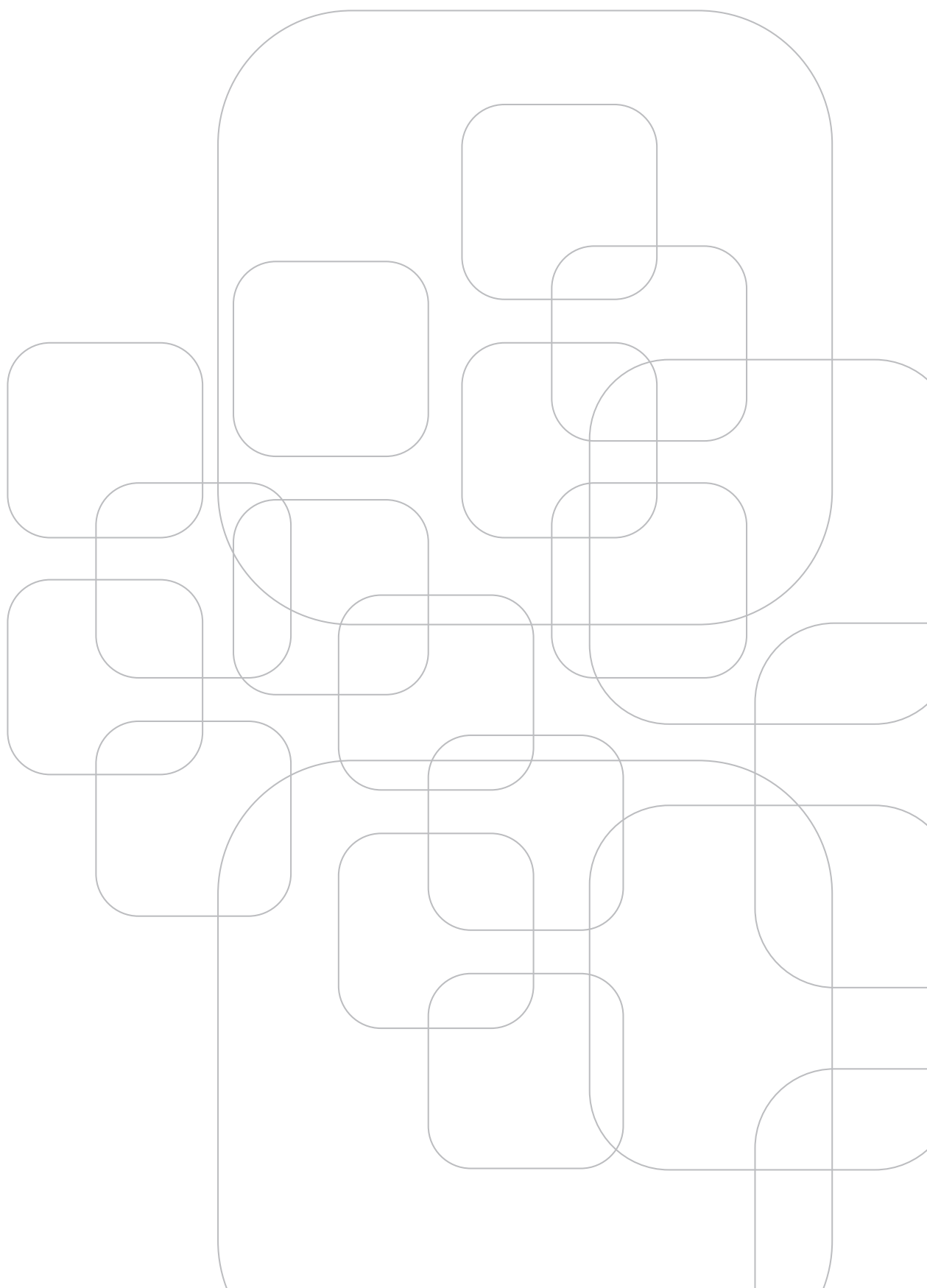
1- -----

2- -----

3- -----

**Karakterimin Hayatta Karşılaştığı En Büyük
Zorluk ve Çözüm Yöntemi:**

DÜŞÜNME BECERİLERİ

ALİŞTIRMA KİTABI-2